Poštnina plačana v gotovini.

Leto LXX. št. 257 | Ljubljana, sreda 10. novembra 1937 | Cena Din 1.—

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvzemši nedelje in praznike — inserati do 80 petit vrst á Din 2, do 100 vrst á Din 2.50, od 100 do 300 vrst á Din 3, večji inserati petit vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru, inseratni davek posebej — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knaflјeva ulica štev. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Strossmayerjeva 3b — NOVO MESTO, Ljubljanska c., telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.

Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

*London, 10. novembra. **Med vožnjo v Južno Ameriko je na parniku danes zadela kap znamenitega angleškega državnika Jamesa Ramsaya Macdonalda,** dolgoletnega voditelja angleške delavske stranke.*

*

J. Ramsay Macdonald je bil rojen 12. oktobra l. 1866 v mali škotski ribiški vasi Lossiemouthe kot sin revnega kmečkega delavca. V mladih letih je odšel v London, kjer je našel borno zaposlitev kot kontorist v neki trgovski hiši. Nato je postal zasebni tajnik radikalnega politika Tomasa Lougha, ki ga je pa kmalu zapustil in se posvetil pisateljevanju. Pozneje se je pridružil Društvu Fabijevcev, l. 1884 ustanovljenemu socialističnemu propagandnemu društvu, katerega člani so v nasprotju z razrednimi borci mirno proučevali socializem. V januarju 1893 je bila ustanovljena neodvisna delavska stranka (Independent Labour-Party), med ustanovitelji katere je bil tudi Macdonald.

Njegova politična kariera pa se je začela prav za prav šele l. 1900, ko je postal tajnik delavske stranke, ki se je sicer pod njim močno okrepila, a je kljub temu niso priznali za »socialistično stranko« in si ni mogla utreti pota v parlament. L. 1906 pa je bil Macdonald v okraju Leicester prvič izvoljen v parlament. Ob izbruhu svetovne vojne l. 1914 se je Macdonald s svojo stranko odločno boril proti vstopu Anglije v vojno. To so mu zelo zamerili in v nevarnosti je bilo celo njegovo življenje. Toda po svetovni vojni je prišla njegova stranka na površje. Pri decembrskih volitvah l. 1923 si je priborila mnogo novih mandatov in je bila sama sposobna za prevzem vlade. Po kratkem oklevanju se je Macdonald res odločil za državno krmilo in 22. januarja l. 1924 je postal prvi socialistični premier v Angliji od njenega obstoja.

Njegov kabinet je sprva naletel na precej lojalno pozicijo in ko je tudi v Franciji prišla na površje levica s Herriotom na čelu ter sta oba državnika skupaj na londonski konferenci dosegla sprejetje Daweso vega načrta, je bil njegov položaj precej učvrščen. Še bolj pa je zasijala njegova zvezda po nastopu v Društvu narodov v septembru l. 1924 v Ženevi. Ko pa je začel voditi tudi Sovjetski Rusiji prijaznejšo politiko, je to postalo zanj in za njegovo stranko usodno. Konservativci so ga v parlamentu obdolžili, da zanaša v Anglijo komunizem in pri nekem glasovanju je vlada ostala že v manjšini. Macdonald je razpustil parlament in razpisal nove volitve, ki pa so delavski stranki prinesle razočaranje. Izgubila je več mandatov, a liberalci, ki so ga podpirali, so skoraj zginili s površja. V novembru 1924 se je Macdonald umaknil.

Že poprej je Macdonald mnogo potoval po vsem svetu ter propagiral ideje svoje stranke. Po padcu svoje vlade je odpotoval v Ameriko, kjer je vršil živahno propagando za ideje delavske stranke. Pri junijskih volitvah l. 1929 je delavska stranka zopet dosegla večino, nakar je kralj poveril Macdonaldu sestavo nove vlade, izključno delavskega kabineta. Nova vlada je bila postavljena pred težke in usodne naloge: problem gospodarske krize, razvrednotenje funta, reforma zakona za Indijo in svetovna razorožitev. To so bila pretežka bremena za povsem delavsko vlado, ki je sicer v nekaterih točkah uspela, tako glede pomorskega sporazuma Francija - Italija - Anglija, nasprotno so se pa razmere v Indiji znatno poslabšale. Zaradi naraščajoče krize so se tudi v Angliji razmere znatno poslabšale in vlada je bila prisiljena k ukrepom, ki so izzvali splošno nezadovoljstvo v deželi ter tudi negodovanja v parlamentu. V februarju 1930 se je levo krilo stranke ločilo od Macdonalda in kmalu nato je prišlo do preloma v stranki zaradi omejitve podpor brezposelnim, nakar je morala vlada podati ostavko. Ko je bil Macdonald pripravljen sprejeti vodstvo vlade narodnih strank, je prešla delavska stranka v opozicijo in njeno vodstvo je prevzel Henderson. Macdonalda in peščico njegovih zvestih so izključili iz stranke.

Tretji Macdonaldov kabinet, vlada narodnega sporazuma pod vodstvom Macdonalda, ki je prevzel krmilo vlade v avgustu 1931, je nadaljeval politiko njegovih tečenj, to je problema razorožitve in vztrajanja pri načelih Društva narodov, obenem pa je vzdrževal najtesnejše vezi s Francijo. Oprt na veliko večino v parlamentu, je Macdonald nato v najusodnejših letih vodil ladjo angleške politike po razburkanem morju prav uspešno. Vlada je uveljavila zakon o splošni štednji in odpravila zlato podlago za funt, ne da bi imelo to kake posledice na borzah. Imela je izdatno večino, saj ji je od 615 poslancev pripadalo 554. Četrti Macdonaldov kabinet je bil nato nekoliko pregrupiran in čeprav ni uspel glede svetovne gospodarske konference, je vendar ostal funt na stabilni višini, brezposelnost je padla in povrnilo se je zaupanje v gospodarstvo. Popoln uspeh pa je pomenil za vlado doseženi sporazum na konferenci angleških dominionov v Ottawi, dočim je v zunanje političnih vprašanjih doživela vlada več porazov.

Zaradi zrahljanega zdravja je v juniju l. 1935 Macdonald po majhni spremembi v vladi odstopil, krmilo države pa je prevzel Baldwin. Macdonald je ostal kot predsednik tajnega sveta lordov v vladi. V novembru 1935 je pri volitvah v Seahamu propadel, kar ga je zelo potrlo. V maju 1937 se je skupaj z Baldwinom popolnoma umaknil iz politike.

Macdonald je že več let bolehal na očeh. Pokojnik je napisal tudi več znanstvenih del in razprav, v katerih se je dotaknil vprašanja svetovne vojne. Zapušča več otrok, med katerimi je znana zlasti hčerka Ishbel, ki je bila dolgo njegova tajnica, a njegov sin Malcolm je bil najprej državni podtajnik v kolonialnem ministrstvu, pozneje pa minister za dominione.

LONDON, 10. novembra. O smrti bivšega ministrskega predsednika Macdonalda se doznavajo naslednje podrobnosti:

Ramsay Macdonald se je pretekli petek v spremstvu svoje najmlajše hčerke vkrcal na parnik »Reina del Pacifico« ter odpotoval v Ameriko, kjer je nameraval ostati več mesecev in proučevati tamošnje gospodarske in socialne razmere. Pred svojim odhodom je smeje izjavil, da potuje na svoje prve počitnice v življenju. Kmalu potem, ko je parnik zaplul na odprto morje, pa mu je postalo slabo. Sprva so mislili, da gre za običajno morsko bolezen, toda kmalu se je pokazalo, da se je poslabšala srčna bolezen, za katero je bolehal že več let. Snoči je podlegel srčni kapi.

Truplo so na krovu parnika položili na mrtvaški oder. Izkrcali ga bodo na Bermudih, kamor prispe parnik 15. novembra, od tam pa ga bodo odpremili v Anglijo. Macdonald je 10. oktobra slavil svoj 71. rojstni dan. Njegov sin Malcolm je skupno z Edenom na konferenci v Bruslju in se bo danes vrnil v London.

James Ramsay Macdonald

Japonska se pripravlja na dolgo vojno

Odrejena je „mobilizacija vsega naroda"

Tokio, 10. nov. z. Ves razvoj na Japonskem kaže, da se pripravlja Japonska na dolgotrajno vojno ter da še ne misli na mir in sporazum na Daljnem vzhodu. Zdi se, da je vojna na Kitajskem še le priprava za glavne Japonske cilje, to je obračun z Rusijo, pa tudi z Anglijo in Ameriko, ki ju hoče popolnoma izpodriniti, da bi sama zavladala na vsem Daljnem vzhodu. Okupacija prostranih kitajskih področij, od katerih je že dosedaj zasedla več kakor pol Evrope, naj samo pospeši in olajša te japonske načrte.

Včeraj je imela vlada sejo pod predsedstvom mikada. Na tej seji so sklenili slično, kakor Mussolini ob pričetku abesinske vojne, mobilizacijo vsega naroda. Sprejetih je bilo cela vrsta novih zakonov, ki predvidevajo uvedbo popolne gospodarske kontrole nad vso industrijo in trgovino, tako da bo imela država v svojih rokah vse, kar je potrebno za uspešno vodstvo vojne. Uvede se popolna kontrola uvoza in izvoza, a posebni zakoni urejajo vprašanje prehrane. Živila bodo racionizirana, cene maksimirane in urejeno tudi vprašanje delavskih mezd. Mnogi teh zakonov se naslanjajo na slične zakone, ki jih je izdal Mussolini. Vrhovna kontrola bo v vojaških rokah. Vsi ti zakoni bodo predloženi parlamentu, ki se sestane konec tega meseca.

Valencija prosi za premirje?

Nov Francov manever ali pobožna želja

Salamanca, 10. novembra. z Znani šef propagande v Francovem taboru, general Quiepo de Llano je imel snoči govor po radiu, v katerem je med drugim sporočil, da je valencijska vlada prosila za premirje. Navajal je, da je republikanski ministrski predsednik Negrin poslal angleški vladi noto, v kateri jo naproša, naj se pri generalu Francu zavzame za to, da pride čimprej do sklenitve premirja in do mirovnih pogajanj. General Quiepo de Llano je še dodal, da angleška vlada doslej tej želji valencijske vlade še ni ustregla, da pa general Franco pričakuje, da se bo to zgodilo v najkrajšem času. Naglasil je, da je general Franco pripravljen ustreči prošnji valencijske vlade, toda le pod pogojem, da se preda Madrid.

Barcelona, 10. nov. AA. Uradni krogi odločno zanikajo vesti, ki jih je razširil general Quiepo de Llano, ki je objavil, da je valencijska vlada poslala v Salamanco noto, v kateri prosi za premirje.

Predsednik Companyus je imel v parlamentu obširen govor, v katerem je rekel, da sprejema mesto predsednika generalidada, ker je taka volja naroda. Ob koncu je podčrtal popolno vzajemnost med katalonsko in republikansko vlado.

Barcelona, 10. nov. AA. Snočnja seja vlade se je začela ob 18. uri. Obravnavala je angleško noto o odhodu prostovoljcev iz Španije.

Hitlerjevske demonstracije na Dunaju

Schmidt pa zagovarja sporazum z Berlinom

Dunaj, 10. nov. AA. V središču mesta in posebno pred cerkvijo sv. Štefana je prišlo snoči ob obletnici 9. novembra do manifestacij mnogoštevilnih pristašev nacionalne opozicije. Demonstranti so prepevali Horst Wesselovo pesem in vzklikali Hitlerju. Policija je z znatnimi ojačenji razgnala množico in kolikor je dosedaj znano, aretirala kakih 20 oseb.

Dunaj, 10. nov. AA. V debati v finančnem odboru o proračunu je govoril tudi državni podtajnik za zunanje zadeve dr. Schmidt, ki se je pravkar vrnil iz Berlina. Na praktičnih dejstvih je dokazoval, da sporazum med Avstrijo in Nemčijo iz leta 1936 sploh ni bil nikdar prekršen. Potrebno je, da obe strani še delata za ugoden razvoj odnošajev. Kar pa se tiče pisanja v tisku, je rekel, da bi bilo zelo neugodno, če bi se odnošaji med obema državama poslabšali. V vladnih krogih na Dunaju in v Berlinu je mnogo dobre volje za to, da bi se težave odstranile.

Chamberlain o mednarodnem položaju

Kritični razvoj mednarodne politike pospešuje sodelovanje resničnih braniteljev miru

London, 10. nov. AA. Predsednik vlade Chamberlain je snoči govoril na banketu v Guildhallu. Ta banket se prireja vsako leto, ko nastopa novi župan svoje mesto. Chamberlain je rekel med drugim:

Podaljšanje spora na Daljnem vzhodu lahko zelo škoduje velikim narodom. Predlog za sporazumno sodelovanje na bruseljski konferenci je prvi korak k izpolnitvi želja, ki jih je izrazil predsednik Roosevelt, da naj se namreč vpostavi tesnejše sodelovanje med narodi, ki žele mir, da tako podpro odstranjevanje težav v vseh delih sveta. Govoreč o Evropi je rekel Chamberlain, da je najbrž največji uspeh španske krize v tem, da se je vpostavilo tako tesno sodelovanje med Anglijo in Francijo. Govoreč o Franciji je opozoril na velike gospodarske in finančne težave, ki so težile to državo v zadnjih letih.

Dotaknil se je tudi razmer v Italiji in Nemčiji in poudaril, da vse angleško javno mnenje želi, da bi se odnošaji s tema državama zboljšali, vendar pa ne more pri tem dopustiti, da bi kdo posegal v vprašanja njene notranje uprave. Ob koncu svojega govora je ugotovil, da je danes gospodarski položaj že boljši kot pa je bil v letu 1929. Svet bo tudi našel sredstev, da se osvobodi tekme v oboroževanju in strahu, ki ga taka tekma vsiljuje vsem ljudem.

Anketa o železniškem prometu

Ljubljana, 10. novembra.

Danes dopoldne ob 10. se je pričela v dvorani Zbornice za TOI anketa, katero je sklicala Zveza za tujski promet. Bansko upravo sta zastopala dr. Bano in referent Sotlar, železniško direkcijo g. Petek, poštno direkcijo g. Cerar, mestno občino in SPD dr. Brilej, Zvezo industrijcev tajnik Goriup, Združenje gostilničarjev g. Škerlep. Ankete so se udeležili tudi zastopniki številnih lokalnih tujsko prometnih društev iz vse Slovenije in drugi interesenti, katere vse je predsednik dr. Marn pozdravil, na kar je ravnatelj Zveze za tujski promet dr. Žižek prečital poslanico, katero bo posebna deputacija izročila danes g. banu in odposlala tudi na druga merodajna mesta.

Kot uvod v debato o predlogih na železniški vozni red za leto 1938/39. je ravnatelj dr. Žižek poročal o že doseženih uspehih glede predlogov za spremembo voznega reda. Te predloge je Zveza za tujski promet sestavila na podlagi izjav vseh tujsko prometnih organizacij in številnih drugih interesentov. Železniški direkciji v Ljubljani in v Zagrebu sta ugodili nekaterim predlogom glede točnosti, hitrosti in gostoti železniškega prometa v območju Slovenije. Znatno bo zboljšan tudi mednarodni promet in meddirekcijski železniški promet. Na progi Beograd-Bohinjska Bistrica bo na razpolago več vagonov III. in II. razreda.

Uvedba direktnih vagonov na progi Bistrica, Bohinjsko jezero, oziroma Rateče, Ljubljana, Zagreb, za zdaj še ni mogoča, ker bi vlaki predolgo stali v Ljubljani. Največ sprememb v prid boljših zvez je bilo ugodenih v območju ljubljanske direkcije na gorenjskih progah, dočim Dolenjska ni bila v taki meri deležna zboljšanja prometa.

Po uvodnih pojasnilih ravnatelja dr. Žižka se je razvila debata o predlogih za spremembo voznega reda, ki ob zaključku redakcije še traja.

Atentat na Vorošilova

Berlin, 10. nov. w. »BZ am Mittag« poroča iz Varšave, da je bil ob proslavi 20-letnice Sovjetske unije poizkušen atentat na maršala Vorošilova. Ko je Vorošilov jezdil k veliki vojaški paradi, je neznanec iz neke veže oddal proti njemu več strelov. K sreči Vorošilov ni bil zadet, pač pa je ena krogla obtičala v sedlu. Atentator je pobegnil in ga doslej še niso izsledili.

Sprejemi pri ministru za pošte

Beograd, 10 nov. AA. Poštni minister Vojko Cvrkić bo sprejemal stranke izključno v torkih in petkih od 10. do 12., poslance in senatorje pa vsak delavnik od 11. do 13. Senatorji in poslanci se naprošajo, da opuste svoje obiske pri ministru ob dnevih, ko sprejema stranke.

Politični obzornik

Pametne besede

Dr. Jovan Iskruljev je objavil v zadnji številki »Glasnika opštinskih službenika« za dunavsko banovino prav umesten članek o depolitizaciji občinskih nameščencev. V tem članku izvaja dr. Iskruljev: »Na žalost moramo ugotoviti in priznati, da se pri nas mnogo preveč forsira sodelovanje občinskih nameščencev v politično-strankarski službi. Vsaka občina ima danes po enega, dva ali tri politične tribune, nad njimi pa je sreski nadtribun. Nič se ne more odigrati v javnem in službenem življenju, ako na to ni dal svoj »placet« — pristanek ta nadtribun. Oni često zlorabljajo to svojo prilaščeno oblast in moč. Smatrajo se za sreske satrape. Nastopajo, kakor da bi bili ves srez dobili od svojih prednikov v dedščino. Oni postopajo grše, kakor so svoje dni postopali z narodom turški paše in graščaki. Ako hočeš postati občinski stražnik, mora ti dati svoj blagoslov sreski tribun, ako želiš dobiti dovoljenje za izdajo potnega lista, mora dati za to svoj pristanek sreski tribun. Ako te je oblast primorala, da izpolniš kak zakonski predpis, se zatečeš za zaščito k sreskemu tribunu. Nekateri izmed njih so se že tako napihnili, da smatrajo sebe za edino oblast, ki more in sme reševati javne posle. Nekateri so tako že postali nevarni državnim in narodnim interesom. Nacionalni in državotvorni elementi se preganjajo in mečejo iz območja njihove satrapije, ker so na poti njihovim posebnim in osebnim interesom. A te koristi niso v skladu ne z državnimi, ne z nacionalnimi interesi. Poudarjamo: občine so celice državnega organizma. Ako so zdrave te celice, je zdrava tudi država. V sestavnih delih občinske celice je važna funkcija občinskih nameščencev. Oni so jedro in zrno občinske celice. Največja infekcija, okuženje za te važne dele občinske celice so interesi političnih strank in njihovih tribunov. Čuvajmo te celice od strankarsko-političnih okuženj, pa bomo očuvali v zdravem stanju občinsko celico in ž njo ves državni organizem! Očuvali pa jih bomo samo na ta način, ako se zakonskim potom izreče depolitizacija občinskih nameščencev.« — Pametne in uvaževanja vredne besede

Izogibajo se imena Jugoslavije

Razpravljajoč o tako zvanem sporazumu med dr. Mačkom in beograjsko združeno opozicijo, poudarja zagrebški »Jugoslovenski Lloyd«, da kaže ta sporazum neko posebno značilno tendenco. »Ime Jugoslavije se dosledno in ostentativno izpušča, ignorira od vseh onih, ki so sklenili ta »sporazum«. V Farkašiću so bili te dni izrečeni važni govori, ali kakor smo izvedeli, niti v enem izmed njih se ni omenilo ime Jugoslavije, tega imena so se vsi skrbno izogibali. Ker o tem tudi ne govorita Grol in Marković na svojih sestankih, ostaja ljudstvo še nadalje v zmoti, da je sporazum v interesu Šumadije.« — Radi te beležke je izrekel »Jugoslovenskemu Lloydu« ostro grajo »Obzor«, ki je v zadnjem času v stoterih neprilikah, kako bi se izmotal iz zagate, v katero je zašel. Srce ga vleče na Mačkovo linijo, ne upa se pa zameriti JRZ, katere politiko je do »sklenjenega sporazuma« s tako vnemo podpiral. Zato koleba sem in tja in zastopa danes to, jutri drugo stališče, ravnajoč se po trenutnem političnem vetru.

Smrtna nesreča na Črnučah

Ljubljana, 10. novembra

Na Ježah pri Črnučah, kjer se odcepi od glavne ceste banovinska cesta proti Sv. Jakobu, se je davi okrog 6. pripetila težka nesreča. Od opekarne na Črnučah je krenil malo prej proti Zalogu, kjer grade poslopje razkuževalnice, tovorni avto, naložen z opeko. V kabino k šoferju sta prisedla dva delavca, na kup opeke pa je sedel 29letni delavec Ferdinand Kozlar, iz Dol. Bistrice, obč. Črešnjevci v Prekmurju. Avto je odpeljal najprej na glavno cesto, pri odcepu poti na Ježah pa je hotel zaviti proti Sv. Jakobu. Preden je privozil do odcepa, pa se je hotel šofer ogniti neki mlekarici, pri čemer je zavozil preveč h kraju ceste, kar je imelo za posledico, da se je avto s tovorom vred prevrnil.

Kupi opeke so se zrušili na Kozarja, ki je obležal na mestu mrtev, dočim je ostal šofer z ostalima dvema delavcema skoraj brez vsakih poškodb. Na kraj nesreče so takoj prihiteli orožniki, ki so ugotovili dejanski stan, nakar je bila pozvana tja tudi komisija, ki je odredila prevoz Kozlarjevega trupla v mrtvašnico na Črnučah. Ponesrečeni Ferdinand Kozlar je bil zaposlen pri stavbnem podjetju Antona Mavriča, ki gradi poslopje razkuževalnice v Zalogu.

Borzna poročila.

Inozemske borze

Curih, 10. novembra. Beograd 10, Pariz 14.66, London 21.56, New York 431.25, Bruselj 73.45, Milan 22.65, Amsterdam 239.15, Berlin 174.25, Dunaj 79.85 do 84.50, Praga 15.175, Varšava 81.75, Bukarešta 3.25.

KINO SLOGA — Telefon 27-30

Veličasten tehnicolor — veleščim v naravnih barvah **RAMONA**

Velika ljubavna epopeja po slavnem romanu Helene Hunt Jacksen.
V glavnih vlogah: Loreta Young — Kent Taylor — Don Ameche.
NEMŠKI DIALOG. PREMIERA DANES OB 21.15 URI!
Rezervirajte in nabavite si vstopnice v predprodaji! Predprodaja vstopnic dnevno od pol 11. do pol 13. ure!

Kreft se je vrnil z lavorikami iz Prage

Kaj pravi sam o svojem uspešnem gostovanju v češkoslovaški prestolici

Ljubljana, 10. novembra.

Pred izložbo Bonačeve in Rojinove prodajalne v Šelenburgovi in na Aleksandrovi cesti postajajo ljudje in občudujejo slike čeških igralcev, ki so ustvarili glavne tipe iz Kreftovih »Malomeščanov« v praškem Mestnem gledališču, ki je poleg Narodnega divadla drugo oficielno gledališče v prestolnici Čehoslovakov. Občudujejo tudi krasne trakove, ki jih je Bratko Kreft dobil ob premieri v znak priznanja in naklonjenosti. Nič mani ne občudujejo slike, ki kažejo sceno za prasko uprizoritev »Malomeščanov«. Narejena je bila po načrtih šefa-inscenatorja našega gledališča g. arh. Franza. Bratko Kreft se je vrnil iz Prage z lavorikami. Kaj pa pravi sam o svojem gostovanju v Pragi, o katerem so vsi vodilni praški časopisi in kritiki pisali in priznali vrednost Kreftovega dela? Kako je z »Malomeščani« prišel iz malomestne Ljubljane v velikomestno Prago? O tem nam je Bratko Kreft pripovedoval takole:

»Pred dvema letoma in pol, ko so igrali v praškem Malem gledališču moje »Celjske grofe«, je postal na mene in na moje delo pozoren vodilni češki kritik Vodak. Režiser Mestnega gledališča Hart, ki mu je poverjena skrb za jugoslovenski del repertoarja, je vzel »Malomeščane« v repertoar. Na Hartov predlog me je spomladi letos uprava Mestnega gledališča povabila na gostovanje. Hart je »Malomeščane« tudi prevedel v češčino ter je bil določen za režiserja, toda končno so režijo prepustili meni samemu.

Igralci so se poprijeli študija vlog iz »Malomeščanov« z velikim veseljem. Od veselja, s katerim igralci začno študirati dramsko delo, je odvisna polovica uspeha. Tako posamezne vloge kakor tudi delo v celoti so sprejeli z odobravanjem in ga odlično naštudirali. Dne 27. oktobra, torej na večer pred češkoslovaškim narodnim praznikom, je bila premiera. V nadaljnjih 14 dneh je bilo 9 predstav, katere v Mestnem gledališču tečejo še zdaj.

»Malomeščane« smo prekrstili v Pragi v »Veleizdajalce«, da bi simbolni lik revolucionarja Ivana, ki je res glavna oseba v komediji, dasi ne nastopa, dobil v optimistični strani komedije večji izraz. Sam sem delo za prasko uprizoritev nekoliko predelal. Predvsem sem izločil vse, kar je izrazito lokalnega v tekstu, kar je za uprizoritev pred tako rekoč mednarodnim forumom nujno potrebno. V praški uprizoritvi so »Malomeščani« zgolj satirična komedija na splošne človeške slabosti in neznačajnosti. Nekateri kritiki so to opazili in so izjavili, da se dejanje komedije slučajno godi v l. 1914., lahko bi se pa godilo kadarkoli in kjerkoli. Po svojem problemu je komedija postala občečloveška.

Kritike so bile vse pozitivne. Nekateri kritiki so izrazili svoje presenečenje, ker niso pričakovali takega stila v slovenski dramatiki. Ob tej priliki moram poudariti, da oficielna kritika slovenske literature sploh ne pozna. Cankarja je izšlo v češčini že 16 knjig, toda razen nekaj izjem oficielna kritika Cankarja še vedno ne pozna dovolj, ali vsaj ne v pravi podobi. Tako so tudi pri meni iskali razne vzore, zlasti ruske. Največkrat je bila beseda o Gogoljevem vplivu. Kritik Rutte me je imenoval celo ekspresionista. Najbolj stvarne kritike sta objavila Vodak in Trägr, ki je kritik mlajše generacije.

Premiera je bila zelo slavnostna. Repriza je bila za mene nekakšna druga bolj demokratska premiera. Pri premieri sta se mi v imenu uprave in igralcev zahvalila režiserja Kandert in Hart. Aplavza je bilo zelo prisrčnega dovolj in vencev ter trakov tudi. Z igralci sem bil zelo zadovoljen. Med njimi so bili trije, ki jih poznamo tudi iz filmov, to so Kreutzman, Repa in Hilmar. Kritika je odlično ocenila tudi inscenacijo arh. Franza, o kateri so izjavili, da je elegantna in priča izredno kultiviranega avtorjevega okusa.«

Razume se, da je Kreft pogiobil svoje stike s češkoslovaškim kulturnim krogom ob tej priliki. V nadaljnjem kramljanju o doživetjih v Pragi je pravil o zanimivem načrtu režiserja Harta in nekaterih drugih osebnosti, ki snujejo nekakšno društvo, ki naj bi organiziralo gostovanja med slovanskimi gledališči s posamezniki in s celotnimi ansambli, tako kakor se je že poskušalo med Beogradom in Sofijo. Naši odločilni krogi naj bi se zanimali za te načrte, katerih uresničitev bi bila velikega pomena za nadaljnji razvoj slovenskega gledališča. Nekaj prijetnih ur je Kreft preživel v Pragi z igralcem Rogozom, ki je poslal Ljubljani po Kreftu svoje pozdrave. Dne 31 oktobra je praški radio prenašal razgovor med Kreftom, Wernerjem, avtorjem »Ledene plošče«, in režiserjem Hartom. Ob tej priliki je Kreft spregovoril nekaj pozdravnih besed v slovenščini.

Bratko Kreft se je vrnil z lavorikami. »Malomeščani« je bila prva slovenska igra na praškem oficielnem odru, ki je imela popoln uspeh. V repertoar sta jo sprejela zdaj tudi gledališči v Olomucu in v Moravski Ostravi.

—nek

Vzroki letalskih nesreč

Zanimivo predavanje dr. ing. Kuhlja pod okriljem Prirodoslovnega društva

Ljubljana, 10. novembra.

Predavanje pod tem naslovom, prirejeno snoči pod okriljem Prirodoslovnega društva na univerzi, je zbudilo v naši javnosti veliko zanimanje. Udeležili se ga niso le številni društveni člani in tehniki, temveč tudi drugi meščani. Zlasti mnogo je pa bilo našega letalskega naraščaja, fantov, ki se uče letenja v šolah na Blokah. Predavatelj, docent dr. inž. A. Kuhelj, uživa v naši javnosti velik ugled ne le kot teoretik, temveč tudi kot konstrukter letal. V imenu Prirodoslovnega društva ga je predstavil občinstvu univ. prof. dr. M. Rebek. Iz predavanja posnemamo naslednje podatke.

Letalo je najmlajše prometno sredstvo, saj segajo prvi uspešni začetki letalske tehnike v 20. stoletje; zato so zdaj tudi še začetne težave ljudem mnogo bolj v spominu kakor na drugih tehničnih področjih. Upoštevati moramo še, da so bile tudi znanstvene osnove letalstva silno pomanjkljive v začetku in da se letalo giblje v vseh treh prostornih smereh. To nam lahko pojasni številne letalske nesreče, ko se je začelo letalo razvijati ter uveljavljati. Ogromne človeške in gmotne žrtve (zlasti med svetovno vojno) in natančno proučevanje letalskih nesreč, so dali osnovo napredku in izpopolnitvi letalstva. Dandanes je prometno letalo dokaj varno prometno sredstvo, kakor n. pr. železnice in parniki. Seveda pa nesreče niso nikjer povsem izključene.

Čeprav so vzroki letalskih nesreč najrazličnejši, vendar jih lahko uvrstimo v 3 kategorije: zunanji vzroki (vremenski in atmosferski vplivi): napake v konstrukciji ali gradnji letal; napačno pilotiranje.

Ljudje, ki mislijo, da je letalu zelo nevaren blisk, se motijo; letalo je v zraku dobro izolirano. Med posameznimi deli letala se pojavijo le majhne električne napetosti, ki povzročajo tudi v najhujših primerih le malo nevarne električne izpraznitve. Pač pa se znatno poveča nevarnost, če ima letalo 30 ali še več metrov dolgo anteno. Električni udarci so v tem primeru močnejši. Kljub temu pa doslej še ni bilo nobenega primera, ko bi bilo točno dokazano, da je letalo strmoglavilo zaradi bliska, čeprav je možnost tudi takšne letalske nesreče.

Mnogo večja nevarnost za letenje so nizki oblaki in megla. Če pilot pilotira v megli ali oblakih brez instrumentov, po daljšem letenju ne more več ugotoviti, v kakšnem položaju je letalo proti zemlji. Vsa dandanašnja letala navadnih oblik vzdrže v zraku v mirnem vodoravnem letu le, če znaša nagib krila proti vodoravnici 0° do 12°. Ako je manjši od 0°, letalo začne z veliko naglico padati. Pri večjem kotu od 12° se hitrost letala vedno bolj manjša, dokler letalo ne začne držati po krilu in na rep proti zemlji ali pa pade v tako zvani lijak, pri čemer se suče okrog svoje vzdolžne osi ter pada v vijačni črti proti zemlji. Pri obeh teh vrstah padanja ima letalo veliko hitrost, okrog 50 m na sekundo ali še več. Pri takšni hitrosti se letalo navadno povsem razbije na zemlji. Daljše letenje v oblakih in megli je brez instrumentov nemogoče. Dandanes je že cela vrsta instrumentov, ki z njimi pilot lahko ugotovi točno lego letala v zraku. (Predavatelj je nazorno obrazložil, kako deluje instrument, kombiniran z libelo in vrtavko.) Z instrumentom za ugotovitev lege letala, kompasom in višinomerom je start mogoč tudi v megli. Ne moremo pa pristati v megli, ker ne moremo natančno ugotoviti, kje je letališče, ako se zanašamo samo na kompas in brzinomer. Razen tega so tudi višinomeri zelo nezanesljivi in je spuščanje zelo nevarno, ako pilot ne vidi tal pod seboj. Zato je pristajanje v megli mogoče samo s pomočjo posebnih radio-telegrafskih priprav. (Predavatelj je obrazložil princip pilotiranja pri tako zvanem ameriškem ZZ-postopku.)

Velika nevarnost za letalo je tudi zaledenitev letala, ki je najpogostejša, ko je zrak mrzel le nekaj stopinj pod ničlo, ker je tedaj najbolj nasičen z vlago. Led se nabere na sprednjem robu krila, ki zaradi tega spremeni svojo obliko ter izgubi ravnotežje. Led pa, ki se nabira na propelerjih, odletava z veliko silo ter lahko poškoduje druge dele letala.

Nevarni so tudi vertikalni zračni sunki, ki dosegajo silo 25 m/sec.

Zaradi napak v konstrukciji in gradnji letal dandanes skoraj ni več letalskih nesreč. Napake v konstrukciji nastanejo, če konstrukter ne pozna nastopajočih obtežb. Toda številni poizkusi in merjenje obtežb v dolgih letih so privedli tako daleč, da so takšne napake skoraj povsem odpravljene. Letala so grajena navadno z dvakratno varnostjo; večje varnosti ni mogoče realizirati, ker bi bilo sicer letale pretežko. Napake v konstrukciji pa nastanejo tudi zaradi premalo natančnega določanja napetosti in deformacij materiala. Točnih metod še ni, zato se morajo zanašati še vedno predvsem na poizkuse. Upoštevati je treba tudi dinamične učinke pri gradivu. Zanimiva so najnovejša odkritja o lastnostih materiala, v nekem pogledu vpsav senzacionalna. Material se pri večkratnem obteževanju »utrudi« ter izgubi svojo trdnost. Veliko vlogo pri gradnji letala igra tudi obdelava materiala. Posebno skrbno morajo obdelovati duraluminij, ki kaj kmalu izgubi trdnost, ako ga ne obdelujejo v primerni temperaturi. Pri letalu so tudi zelo nevarna nihanja kril in repa. Nihanje lahko nastane, čeprav je konstrukcija v tehničnem pogledu povsem pravilna, samo zaradi materiala.

Napake v motorjih so dandanes že redke. Napačno je mnenje, da letalo strmoglavi, čim preneha delati motor. Dandanes sploh niso dovoljena letala, ki bi brez delovanja motorja ne bila stabilna.

Tvarina je bila zelo obširna in se predavatelj ni mogel dotakniti vseh zanimivih vprašanj v zvezi z letalskimi nesrečami. Pokazal je tudi nekaj zanimivih slik ponesrečenih letal ter obrazložil značaj nesreč. V splošnem je predavanje pokazalo, da je letalo dandanes že varno prometno sredstvo in da letalskih nesreč ne smemo več pavšalno pripisovati nepopolnosti letala; večini nesreč so krive višje sile in nepopolnost ljudi — pilotov. Človek bolj pogosto odreče kakor stroj.

Živilski trg

Ljubljana, 10. novembra

Meščani imajo zopet v tem mesecu post. November je eden izmed suhih mesecev, ko je treba v gospodinjski proračun vnesti izredne izdatke. Meščanom je treba priznati, da so idealisti, čeprav so navadno na glasu kot grdi materialisti; pomislite samo, da meščani žrtvujejo na oltar idealizma povsem navadne dobrote ter da se postijo novembra zelo radi na račun izdatkov za pokopališko cvetje. Zanimiva bi bila statistika, ki bi pokazala, koliko so meščani izdali ob vseh svetih za cvetje, še bolj zanimivo bi pa bilo ugotoviti, kako se ti izdatki poznajo pri gospodinjskih izdatkih ter koliko je zaradi tega manj prometa na živilskem trgu. Zdaj se tudi precej pozna na trgu, da so mnogi meščani morali plačati v tem mesecu trimesečno najemnino. Na vse zadnje je zelo žalostno, da morajo ljudje zaradi takšnih izdatkov varčevati pri hrani.

Dobri poznavalci gospodinjskih križev in težav napovedujejo, da bo letošnje praznovanje sv. Martina zelo skromno. To lahko sodimo tudi po današnjih tržnih razmerah. Trg je bil preslabo založen s perutnino ob tako »pomembnem« datumu. Pomislite, da sta bili na trgu samo dve gosi. Pur je bilo nekoliko več, toda gospodinje niso mnogo kupovale ne kokoši, še manj so pa posegale po težkih purah, ki so bile po 80 din komad. Gosi so bile po 50 din. Perutnina je zdaj v resnici v meščanskem jedilnem listu luksus. Ne pretiravamo, saj gospodinje mnogo ne kupujejo niti zelenjave. Precej pa gre vedno v denar kislo zelje. Tudi fižola naši meščani mnogo konzumirajo. S krompirjem se pa zalagajo le redki za zimo. Danes ga je bilo naprodaj na debelo okrog 40 vozov. Kaže, da imajo kmetje še mnogo krompirja naprodaj in da se zaradi tega ne bo še tako kmalu podražil. Danes so ga prodajali tudi izpod 80 par kg, med tem ko je bil doslej v splošnem po 80 par. Letos ga še ni bilo toliko naprodaj kakor danes. Tudi zelja je bilo precej, in sicer 8 vozov. Prodajali so ga po dinarju glavo. Kupčija ni nikjer posebno cvetela. Krompir je bil naprodaj na debelo nekoliko cenejše tudi zaradi slabega vremena, ker so kmetje hoteli prodati krompir čim prej, dokler ni bil moker. Moker krompir se namreč »vname« in rad gnije.

Kako bo v nedeljo na Gradu

Ljubljana, 10. novembra

Plakati z drzno dvojico motoristov že vise na vidnejših ljubljanskih kandelabrih in naznanjajo, da se bo v nedeljo 14. t. m. zopet kadilo. Če bo vreme ta dan količkaj naklonjeno prirediteljem motorističnih gorskih dirk na ljubljanski Grad, bosta tako pobočje ob vozni progi na Grad, kakor tudi grajske planote nedvomno na gosto zasedena po sportnem občinstvu, pred katerim bodo številni motoristični dirkači švigali s starta pri dolenjskem mostu do cilja ob vhodu v samo grajščino. Pa ne samo na omenjenih mestih, celo na startu samem se po navadi kar gnete radovednežev, kajti vsak si želi videti drznost motoristov že ob samem pogonu motorjev v strmino. Tako je bilo predlanskim, tako lani, a letos, v nedeljo, bo gotovo še zanimivejše, kajti ekipa dirkačev bo pomnožena z novimi mojstri kakor so Starič, Kovačič, štirje Zagrebčani in še drugimi novimi dirkači. Kakor se je v nedeljo v Zagrebu na Vončinini cesti, kjer se je naš Ljubljančan Dušan Brezník tako častno odrezal, zbrala tisočglava množica in tri ure motrila vratolomno vožnjo dirkačev, tako tudi Ljubljančani ne bodo zaostali za Zagrebčani. S svojo prisotnostjo bodo sigurno vzpodbudili naše motoriste in jih tako pripravili za nadaljno borbo v tem sportu, ki vedno bolj prodira med naše ljudstvo.

Poskusne motoristične vožnje bodo v soboto popoldne in v nedeljo dopoldne tako, da si bo lahko vsak konkurent že vnaprej dobro ogledal stanje in lego proge ter na podlagi tega svoj motor pripravil za odločilno tekmovanje. Pokroviteljstvo nad to zanimivo prireditvijo motoristov je iz prijaznosti prevzel župan mesta g. dr. J. Ailegič.

Hitro izsleden vlomilec

Radeče, 9. novembra

Ko so bili Medveščkovi iz Završja v Polšniških dolomitih, kjer so sekali les, je potrkal na vrata njihove hiše brezposelni popotnik. Videč, da ni nikogar v hiši, je odprl vse skrinje in omare in pobral precej bogat plen, s katerim jo je popihal. Zvečer so se Medveščkovi vrnili, našli so vežna vrata odprta, a po hiši je bilo vse razmetano. Ugotovili so, da jim je vlomilec odnesel črno in modro moško obleko, ženski plašč, mnogo perila, več ur, srebrno verižico in 1000 din gotovine. Pobral je tudi dve hranilni knjižici, eno na gospodarjevo ime Friderik z vlogo 7000 din, drugo na ženino ime Ana z vlogo 3000 din. Skupaj je napravil za okrog 20.000 din škode.

Pesestnik Medveščak je po vlomu odhitel na sosedni Polšnik, kjer je vlom prijavil komandirju Serdarovičiu. Komandir je šel naglo na delo. Medveščka je poslal v hranilnico, da je preklical hranilni knjižici, a sam je pohitel z orožniki za vlomilcem, obenem pa je obvestil tudi druge orožniške postaje.

Sled za tatom je vodila v dolino. Skušal se je skriti v okolici Kuma, pa ga je videl neki kmet. Orožniki so ugotovili, da je nakradeno blago ohranil pri znancu v Zidanem mostu, kjer je rekel, da gre v novo službo in da bo inventar spravil le za nekaj dni. Tri dni pozneje je prišel mali orožnikom v past. Prišel je namreč po ukradeno blago in v hipu so ga obkolili orožniki. Ugotovili so, da gre za Karla Jakoša iz Prapretnega v kriškem srezu. Jakoš je seveda zavijal oči in zatrjeval, da je nedolžen, češ da ga je poslal po to blago prijatelj. Orožniki pa mu niso verjeli in so ga odvedli v zapore sodišča v Radečah. Pri njem so našli ukradeno srebrno verižico. Vse ukradeno blago so orožniki vrnili Medveščkovim, le hranilnih knjižic pri vlomilcu niso našli. Zatrjeval je — na sodišču je namreč priznal, da je res vlomil v Završju — da jih je izgubil. Sodijo, da jih je najbrž že komu pod ceno prodal. Sevsda bo kupec prevaran, saj denarja v hranilnici ne more dvigniti.

Železniškim upokojencem

Ljubljana, 10. novembra

Za podaljšanje rumenih legitimacij za leto 1938, opozarjamo železniške upokojence, rentnike in vdove na sledeče:

Legitimacije se predlagajo kakor vsako leto le potom železniških postaj ter jih mora predložiti samo poglavar družine (to je upokojenec ali vdova, ne pa posamezni družinski člani, žena ali otroci).

Legitimacijam je treba priložiti: 1. čekovni odrezek o prejemanju pokojnine odnosno rente, 2. znesek 4 din za vsako legitimacijo (2 din za markico in 2 din za vložek), 3. lastnoročno od poglavarja družine podpisano izjavo, da se žene ne bavijo s trgovino ali obrtjo ter da žive rodbinski člani (imenoma navesti) s poglavarjem v skupnem gospodinjstvu, 4. za otroke preko 18 let (sinovi do največ 26. leta, če hodijo v šolo ali se uče obrti) se mora predložiti potrdilo šole odnosno učna pogodba, 5. za hčerke preko 18. leta, ki so doma brez lastnega zaslužka tozadevno izjavo poglavarja družine, za one pa, ki imajo lasten mesečni zaslužek do največ 500 din, potrdilo delodajalca o mesečnem kosmatem zaslužku, ter mora biti tudi navedeno, koliko plačuje bolniške blagajne, odnosno v katerem mezdnem razredu je zavarovana ter izjavo poglavarja družine, 6. za duševno ali telesno trajno nesposobne otroke preko 18 let je treba predložiti tozadevno potrdilo pristojnega železniškega zdravnika, 7. gojenci vseh vojaških šol in zavodov, kakor tudi sinovi, ki služijo kadrski rok, niso upravičeni do voznih ugodnosti.

Za izjave so poglavarji družine moralno in materialno odgovorni ter se bo proti onim, ki podpišejo lažno izjavo, tudi disciplinsko postopalo, na kar se poglavarji družin posebno opozarjajo.

Direkcija državnih železnic v Ljubljani je izdala vsem postajam točna navodila, kamor naj se obrnejo vsi poglavarji družin, osebno direkciji predloženih legitimacij pa direkcija ne bo podaljšala.

Vsem v Ljubljani stanujočim upokojencem pa se še posebej naznanja, da bosta postaji Ljubljana glavni in gorenjski kolodvor sprejemali legitimacije v računski pisarni od 29. t. m. do 4. decembra in od 9. do 11. decembra.

Legitimacije vseh onih pa, ki jih ne bodo predložili v navedenem roku, bodo predložene direkciji šele po novem letu.

V interesu vseh železniških upokojencev je, da se teh navodil drže, da ne bo nastal zastoj čez božične praznike.

SOKOL

Nova sokolska trdnjava na Gorenjskem

Ena najbolj delavnih sokolskih edinic na deželi je vsekakor Sokolsko društvo Breznica—Žirovnica, ki je pravkar v surovem stanju dogradilo svoj sokolski dom, ki je eden najlepših na Gorenjskem.

Društvo obstoja dobrih šest let. Od vsega početka se je moralo boriti z velikimi težavami, vendar pa nikoli ni klonilo. Pred tremi leti si je pri postaji uredilo letno telovadišče, ki se ga je pridno posluževal telovadeče članstvo, naraščaj in deca. Pomladi pa je na južnem koncu telovadišča začelo graditi dom, ki je sedaj že pod streho. Stavba je vsa podkletna. Tu so veliki prostori za društvene potrebe, a tudi za druga društva, predvsem pa za gospodinjsko sobo, v kateri se bo ženska mladina učila in pripravljala za bodoče življenjske naloge.

V pritličju stavbe je 16 m dolga, 9 m široka in 6 m visoka telovadnica z balkonom, odrom, slačilnicami, v levem traktu v prvem nadstropju pa so sobe za seje, predavanja in družabne večere. Na pročelju doma pa je terasa, na kateri se bodo lohka vršile gledališke predstave, koncerti, akademije in javni nastopi na prostem.

Dom stoji na izredno lepem kraju v neposredni bližini železniške postaje. S poslopja je zelo lep razgled na gorenjsko ravan, na ponosne vrhove Karavank, na Bled in na Triglavsko pogorje.

Iz Kranja

— **Ljudska univerza otvarja sezono.** Ljudska univerza stopa že v tretje leto svojega obstoja. Kot nova ustanova je pritegnila že precej obiskovalcev in poslušalcev ter je pustila vidne sledove svojega dela. Toda Kranj ni več provincijalno gnezdo, temveč gospodarski in politični center, ki ga sodobna vprašanja morajo zanimati. In če bo tu Ljudska univerza krepko zastavila delo, bo storila več, nego razna druga kulturna in prosvetna društva. Otvoritvena prireditev Ljudske univerze bo tudi letos literarni večer in sicer to pot naših najmlajših, publiki še neznanih književnikov: Spunova, Potrč, Fatur, Rob, Brnčič, Seligo, Godina in Kosmač, ki bodo recitirali svoja dela. Literarni večer bo v četrtek ob 20. v gledališki dvorani Narodnega doma.

— **Gradnja hotela »Evrope«.** V sredini starega mesta je letos zrasla na prostoru prejšnjega hotela »Nove pošte« lepa, moderna petnadstropna stavba, v kateri bo tretji veliki hotel v Kranju. Čeprav je stavbno podjetje od pomladi delalo s polno paro, se je gradnja vseeno nekoliko zavlekla. Sedaj je kranjski »nebotičnik«, ki ponosno dominira nad vso okolico, kar se tiče zidarskih del dograjen. Fasada je izgotovljena ražen v pritličju in so prejšnji teden podrli zadnji oder, tako, da je sedaj vidno vse pročelje hotela. Zdaj so na vrsti notranja dela. Hotel bo otvorjen približno spomladi. Veliko je tudi ugibanja, kdo bo najemnik hotela.

Beležnica

KOLEDAR

DANES: Sreda, 10. novembra katoličani Andrej.

DANAŠNJE PRIREDITVE

KINO MATICA: K novim obalam.
KINO IDEAL: Incognito.
KINO SLOGA: Parada smrti (ob 16. in 19.15) Ramona ob 21.15.
KINO UNION: Pošast.
KINO MOSTE: Žrtev ljubezni.

Predavanje Carla J. Luthra »Vsevprek po smučarstvu« ob 20. v frančiškanski dvorani.

Ljudska univerza: predavanje dr. Ivana Matka »Srce v zdravem in bolnem stanju« ob 20. v Delavski zbornici.

DEŽURNE LEKARNE

DANES: Mr. Sušnik, Marijin trg 5, Kuralt Gosposvetska cesta 4, Bohinec dod., Cesta 29. oktobra 31.

Izpod sita

Literarna tatvina ni dovoljena, kakor ni dovoljena nobena druga tatvina, če ni zakonita. To bodi povedano, ker gre nekomu drugemu zasluga za dragocen nasvet lastnikom kinematografov. Vse ječi in stoka pri nas pod neusmiljeno koso gospodarske krize. Verjemi to in zatisni oči, ko hodiš mimo novih palač, hiš in vil ali ko švigajo mimo tebe novi avtomobili. Kriza tare tudi lastnike kinematografov. Ker so nam ti najbolj pri srcu, v kolikor poznajo in priznajo cenzurne predstave in režijske vstopnice, jim hočemo pomagati z dobrim nasvetom:

Če hodi premalo ljudi v kino, si kaj lahko pomagate. Naročite blagajničarkam, naj prodajajo vstopnice tako, da bo sedel vedno gospod kraj dame. Dame pa naj opuste svoje zastarele razvade, da hodijo v kino s svojimi zakonskimi možmi, starši ali starimi tetami. Saj imajo tudi domače prijatelje in ti naj jih spremljajo v kino. Če jih pa nimajo, jih bodo dobile v kinu. Tako bo našim kinematografom hitro pomagano, da tudi ob najslabših filmih ne bo zijala v njih praznota.

Iz Maribora

— **Ne velja tudi za občino?** Nedavno je stopila v veljavo banovinska uredba o minimalnih mezdah delavcev. Ta določa mezdo 3.50 din na uro, ne oziraje se na kvalifikacijo ali položaj delavca. Očividno pa naredba, ki je bila sprejeta pod sedanjim režimom, ne velja za mariborsko mestno občino. Mestna občina namreč plačuje delavce, zaposlene pri Pomožni akciji na uro samo 2.75 din. Javnost bi rada vedela, zakaj dvojna mera in zakaj sme mariborska mestna občina kršiti zakon o minimalnih mezdah delavcev.

— **Kako bo zazidan Glavni trg?** Že na nekaterih sejah občinskega sveta je bilo razgovora o preureditvi in tudi zazidavi zemljišč na novem delu Glavnega trga. Tako se zlasti Vzajemna zavarovalnica poteguje za stavbišče med Bergovo hišo in državnim mostom. Da bi se to vprašanje končno rešilo, se bo dne 16. t. m. sestala na Glavnem trgu posebna komisija banske uprave, ki bo na licu mesta proučila zazidavo novega dela Glavnega trga.

— **Grad bodo renovirali.** Končno se je mestna občina vendar odločila urediti zunanjost mariborskega gradu. Na strehi so že postavljeni zidarski odri in izgleda, da bodo z deli že pričeli. Javnost se čudi, zakaj se je mestna občina odločila za ureditev zunanjosti gradu tik pred zimo, ko bodo dela zelo otežkočena.

— **Mariborska opereta** pripravlja veliki češki šlager Beneševo opereto »Pod to goro zeleno«.

— **Policijska vest.** H komisarijatu obmejne policije v Mariboru je premeščen podnadzornik policijskih agentov pri predstojništvu mestne policije v Mariboru g. Michael Srok.

— **Ena telefonska govorilnica že v obratu.** Kako zelo so potrebne v Mariboru javne telefonske govorilnice nam dokazuje velik promet pravkar otvorjene telefonske celice na Kralja Petra trgu. Omenjena telefonska govorilnica je skoraj ves dan v obratu in je želeti, da bi bile tudi ostale skoraj izročene svojemu namenu.

— **Mednarodna šahovska prireditev v Mariboru.** Mariborski šahovski klub pripravlja za nedeljo 14. t. m. veliko šahovsko atrakcijo mednarodnega značaja. Mariborski šahisti bodo nastopili proti znanemu graškemu šahovskemu klubu »Blau-Weiss«. V okviru te prireditve se bosta na šahovskem bojišču spoprijela tudi velemojster Spielmann in naš mojster Vasja Pirc, kar bo gotovo senzacija zase.

— **Med ljubezenskim objemom** je neka mlada lahkoživka ukradla v Belnavskem gozdu delavcu Martinu F. iz Dravograda srebrno žepno uro in verižico ter listnico s 300 din. Prevarani in ljubezni željni možakar je svojo neljubo zgodbo prijavil mariborski policiji.

Iz Kamnika

— **Dober plen kamniških orožnikov.** Župan Stanko je že dolgo znan kot prijatelj tuje lastnine in precej časa je že za njim izdana tiralica. V nedeljo je v Podgorju popival v gostilni Grošelj. Ko je zagledal orožnika narednika Šerjaka in Ahčina, je stekel v gozd. Pričela se je dirka po gozdu, ki je trajala skoraj celo uro. Zupanu so bili že za petami, vendar se je z odprtim nožem vsakega otresel. Končno se je spodtaknil in padel ter prišel tako v roke orožnikom, ki so ga v nevarnosti za svoje lastno življenje kaj hitro razorožili in vklenili. Odpeljali so ga v zapore v Ljubljano. Na vesti ima več vlomov in tatvin. Bil je glavni pomočnik znanega Betona, ki je bil pred kratkim ubit v Avstriji. Pri njem se je našla med drugim obtežilnim materialom tudi vojaška knjižica Gašperlina Franca, ki je bil 6. aprila 1932 pod Okrešljem ubit. Ta uboj je ostal kljub vestni vsestranski preiskavi do danes nepojasnjen in sedaj lahko upamo, da bo stvar končno pojasnjena.

ŠAH

— **Dva turnirja Ljubljanskega šahovskega kluba.** V ponedeljek 8. t. m. je pričel turnir, na katerem igrajo vsi najboljši klubovi igralci. Igralni dnevi so v ponedeljek, sredo in petek, začetek vselej ob 19. Turnir ima namen pripraviti igralce za važne zimske prireditve. V petek 12. t. m. ob 20. bo žrebanje in zaključek prijav za redni ožji turnir za drugorazredne igralce. Oba turnirja se vršita v kavarni Zvezdi. O poteku bomo še poročali. L&K.

DNEVNE VESTI

— **Odlikovanje.** S srebrnima kolajnama s krono za zasluge sta bila odlikovana podnadzornika policijskih agentov pri upravi policije v Ljubljani gg. Stefan Savelj ter Ludvik Macarol. Čestitamo!

— **Železničarska bolnica v Zagrebu.** Od zagrebške mestne občine je že kupljeno na Rebru za 520.507 din zemljišče, kjer bo zgrajena železničarska bolnica, ki bo imela 200 postelj. Stroški bodo znašali 16,000.000 din. Centralni bolniški sklad železničarjev v Beogradu je prispeval zaenkrat 3,000.000 din. Bolnico začno graditi najbrž že spomladi.

— **Pred otvoritvijo prometa na progi Varaždin—Koprivnica.** Župana Varaždina in Koprivnice odpotujeta te dni v Beograd, kjer bosta naprosila ministrskega predsednika, prometnega ministra dr. Spaha in njegovega pomočnika ing. Schnellerja, naj osebno otvorijo novo železniško progo Varaždin—Koprivnica. Novo progo bo blagoslovil zagrebški nadškof koadjutor dr. Stepinac. Svečana otvoritev bo okrog 10. decembra.

— **Izlet zagrebških planincev na Pohorje.** Hrvatsko planinsko društvo »Sljeme« priredi v nedeljo 14. t. m. tradicijonalni skupni izlet na Mariborsko kočo na Pohorju. Izletniki se odpeljejo iz Zagreba v soboto ob 17.15 do Hoč.

— **Gostovanje Josipa Križaja v Osijeku.** Jutri vzprizore v Osijeku »Prodano nevesto«. Gostoval bo član zagrebške opere Josip Križaj.

KINO SLOGA
Tel. 27-30
Neprekinjeno zadnjikrat velefilm
PARADA SMRTI
ob 16. in 19.15 uri.
Ob 21.15 premiera
prekrasnega velefilma v naravnih barvah
»RAMONA«
Preskrbite si vstopnice v predprodaji!

MATICA
Tel. 21-24
Krasni ljubezenski in glasbeni velefilm
K NOVIM OBALAM
Zarah Leander Willy Birgel

UNION
Tel. 22-21
Premiera!
Iz življenja na dvoru poblaznega cesarja Rudolfa II.
POŠAST
v glavni vlogi: Harry Baur.

Predstave danes ob 16, 19.15 in 21.15 uri

— **Kdaj dobimo boljši tobak za pipo?** Zdaj, ko je pipa dobila svojo veljavo celo v modi, se je njen krog oboževalcev močno razmahnil, tobak se je pa v zadnjem letu zelo poslabšal. Ker pa ni pri pipi velike izbire kakor pri smodkah, temveč nas monopolska uprava direktno prisili kaditi le eno vrsto tobaka, to je našega »Amerikanca« bi bil zadnji čas, da monopolska uprava izda tudi za nas kako boljšo vrsto tobaka, morda slično angleškemu, ali pa naj dopusti za pipo, prodajo inozemskega tobaka, kakor ga imajo drugod, ne pa da smo navezani le na eno vrsto; ker tudi piparji zahtevamo svoje. Ako si v lokalu prižgeš pipo, kmalu okoli tebe vse godrnja. Zakaj? Naravno, ker kadiš najboljšo vrsto našega tobaka za pipo »Amerikanca« in ta razširja pravi smrad, kakor bi se poslužil najslabše smotke. Kako naj se pri nas v tem primeru pomaga ubogi pipar, ko pa nima na razpolago boljšega tobaka. Zato prosimo monopolsko upravo, da gleda malo tudi na nas oboževalce pip in nam v doglednem času preskrbi kaj za priboljšek. Krožek ljubljanskih piparjev.

— **Nov zdravnik v Ljubljani.** V imenik zdravniške zbornice za dravsko banovino je bil vpisan dr. Avguštin Tancar v Ljubljani.

— **Iz državne službe.** V višji razred so pomaknjeni policijski stražniki zvaničniki pri upravi policije v Ljubljani Franc Gruden, Josip Habjan, Anton Junc in Bronislav Oražem. Za policijske nadstražnike pri upravi policije v Ljubljani so imenovani policijski stražniki Franc Medveščck, Jernej Semič in Franc Tomše.

— **Iz banovinske službe.** V višjo položajno skupino so napredovali zdravniki združenih zdravstvenih občin dr. Boštjan Errath v Guštanju, dr. Matija Hočevar v Domžalah, dr. Mavricij Matjašič v Kamniku, dr. Matija Mrgole v Bregu pri Ptuju, dr. Ivan Sedlaček v Radencih in dr. Fran Svetina v Sv. Juriju ob juž. žel.

— **Iz »Službenega lista«.** »Službeni list kr. banske uprave dravske banovine« št. 90 z dne 10. novembra objavlja zakon o konvenciji med kraljevino Jugoslavijo in Veliko Britanijo o ureditvi vzajemne pomoči pri opravljanju postopka v civilnih in trgovinskih stvareh, ki že teko, ali ki utegnejo še teči pred njih sodnimi oblastvi, odločbo o prodajni ceni kloracetofenona, spremembe in dopolnitve v pravilniku o pokojninskem skladu stalnih monopolskih delavcev, odred bo glede uvoza trotila iz inozemstva, izmenjavo ratifikacijskih listin za konvencijo o ureditvi vzajemne pomoči pri opravljanju postopka o civilnih in trgovskih stvareh pred sodnimi oblastvi med kraljevino Jugoslavijo in zedinjeno kraljevino Veliko Britanijo in Severno Irsko, objavo o telefonskem in telegrafskem prometu, razglas o volitvah občinskega odbora za občino Kamnik, Komenda, Šela pri Kamniku in Šmartno v Tuhinju, Prihova in Slovenske Konjice, Litija in Vače, Ig, Dolnji Logatec in Gornji Logatec, Kamna gorica, Ovsiše in Radovljica, ki bodo v nedeljo 12. decembra ter objavo banske uprave o pobiranju občinskih trošarin v letu 1937-38 v občini Radatoviči.

— **Konkurzi v oktobru.** V oktobru so bili otvorjeni v naši državi 4 konkurzi in 12 prisilnih poravnav izven konkurza. Od tega odpadeta na dravsko banovino 2 konkurza in 6 prisilnih poravnav izven konkurza.

— **Harry Piel zopet v Splitu.** Včeraj zjutraj je prispel v Split znani filmski igralec Harry Piel, ki ga spremljata direktor snemanja pri njegovem podjetju Elie Leonard in De Monti. V Splitu in okolici bodo posneti zunanji prizori za nov film Harry Piela »Nemogoči gospod Pitt«. V soboto prispe v Split filmski komik Willy Shuer in še nekaj igralcev ter tehnično osobje. Čim bo izgotovljen ta film, začno izdelovati nov film, posvečen novinarjem. Imenoval se bo »Naš poročevalec s solnca poroča«. Letos poleti je bil Harry Piel na počitnicah v Dubrovniku in nekega dne je malo manjkalo, da ni utonil v morju, odnosno da ga niso besneči valovi treščili ob skale.

— **Konferenca o gospodarskem obveščanju in o propagandi.** Trgovinsko ministrstvo je sklicalo za petek 12. t. m. konferenco posvečeno vprašanju gospodarskega obveščanja in gospodarske propagande. Konferenca bo v Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine v Beogradu in na njo so povabljeni razen zastopnikov gospodarskih ministrstev, zastopniki vseh trgovskih, industrijskih in obrtnih zbornic.

— **Ponarejeni 10dolarski bankovci.** Zagrebška policija je opozorila banke, da so v prometu ponarejeni bankovci po 10 dolarjev, izdelani precej dobro. Zaenkrat so dobile oblasti samo en ponarejen bankovec. Ni pa izključeno, da jih bodo hoteli ponarejevalci spraviti v promet več.

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo oblačno, nestalno, deževno vreme. Včeraj je znašala najvišja temperatura v Sarajevu 17, v Skoplju in Splitu 16, v Ljubljani 13.9, v Zagrebu in Beogradu 13, v Mariboru 11. Davi je kazal barometer v Ljubljani 755.3, temperatura je znašala 7.8.

— **Ukradeni starinski predmeti.** Iz gruščine v Sevnici so bili oni dan ukradeni razni starinski predmeti, povečini posoda, cenjena na 4000 din. Zmanjkali so štirje cinasti krožniki, ki so imeli zgoraj vgraviran grb, zadaj pa ime in sicer na enem Graf Carviani, na drugem Franc Freiherr v. Schoisnigg z grbom in glavo merjasca, na tretjem Franc graf Schmiedegg, na četrtem pa ime ni znano. Dalje je bila ukradena cinasta starinska skleda, doza za sladkor, starinska pištola, 2 indijski bodalci in indijski nož.

— **Obravnava proti Milanu Radosavljeviču se nadaljuje.** Včeraj se je nadaljevala obravnava proti bivšemu predsedniku Udruženja rezervnih oficirjev Milanu Radosavljeviču in tovarišem. Govoril je državni tožilec, ki je med drugim trdil, da je porabil Radosavljevič za spominsko grobnico namenjeni material za zidanje svoje hiše. Državni tožilec je predložil sodišču račun za osmrtnico Radosavljevičeve matere. Radosavljevič je plačal osmrtnico z društvenim denarjem. Radosavljevičev zagovornik advokat Milač je govoril skoraj dve uri o Radosavljevičevih zaslugah. Dejal je, da je bil Radosavljevič izvoljen za predsednika Fidaka takrat, ko je imel Fidak med člani 7 francoskih maršalov in štiri kronane glave. (No, ponosen Fidak ni mogel biti na svojega predsednika. Op. uredn.) Radosavljevič je bil baje zelo popularen med Francozi. Simičev zagovornik smatra, da je za vse poneverbe v udruženju odgovoren Radosavljevič.

— **Sredi Zagreba izkopan človeški okostnjak.** Na dvorišču hiše št. 12 na Ilici kopljejo temelje za veliko štirinadstropno hišo in včeraj so našli v zemlji dobro ohranjen človeški okostnjak. Oblasti poizvedujejo, oi kod je prišel okostnjak na dvorišče hiše sredi mesta.

— **Spet dve tatvini koles.** Iz gostilne »Pri kamniti mizi« v Šiški je bilo v ponedeljek ukradeno 1100 din vredno kolo Valentinu Cimermanu. Kolo je znamke »Pax« črno pleskano ter ima tovarniško številko 327.832. Dalje je nekdo odpeljal žensko kolo znamke »Verbaja« Vidi Krušičevi in sicer iz veže »Grafike« na Masarykovi cesti

— **Dva kaznenca sta hotela pobegniti iz Lepoglave.** Iz kaznilnice v Lepoglavi sta hotela v ponedeljek ponoči pobegniti kaznenca Anton Ilijaš in Rudolf Urlik. Slednji je italijanski državljan in zaradi komunizma je obsojen na 18 let robije, Ilijaš je pa obsojen zaradi drugih zločinov na 16 let. Kaznenca sta bila že vse pripravila za pobeg, pa ju je zalotil nočni čuvaj Stanko Hohnjec. Streljal je za njim in Urlik je obležal mrtev. Ilijaša so pa težko ranjenega prenesli v kaznilniško bolnico. Nedavno sta pobegnila iz kaznilnice v Lepoglavi kaznenca Ivan Kurelič in Simon Novak. Kurelića so orožniki še istega večera ujeli, Novak se pa še vedno skriva.

— **Veliki somi ujeti v Savi.** Med Zemunom in Sremsko Mitrovico so ujeli ribiči te dni tri velike some. Prvi je tehtal 75, drugi 96, tretji pa celo 101 kg.

Iz Ljubljane

—lj **Srce motor našega življenja in zdravja.** O tem važnem vprašanju bo drevi ob 20. uri zvečer predaval v veliki dvorani Delavske zbornice **docent dr. Ivan Matko, šef internega oddelka državne bolnice v Ljubljani.** S tem predavanjem bo Ljudska univerza izpolnila občutno vrzel v zdravstveno-higienski prosveti našega naroda. Saj je obče znano, da se strahovito množe srčna obolenja in se stalno stopnjuje smrtnost za srčnimi afekcijami. Vedno težja borba za vsakdanji kruh, mnogoštevilna razburjenja in neprijetnosti vsakdanjega življenja so kriva, da jim naše srce mnogo prej podleže kot poprej. Zategadelj spada na to predavanje ne samo človek z bolnim srcem, marveč tudi vsak zdrav, da se pouči o svojem srcu in zazna, kako ga očuva krepkega in zdravega. Predavanje bo ponazorjeno z mnogimi skioptičnimi slikami in bodo občinstvu na ogled razni preparati srca že od pol 20. ure naprej.

—lj **Dragocena darila za tekmovanje v friziranju** so razstavljena danes v izložbenem oknu »Salona Mila« na Tyrševi cesti 7. Daril je ogromno, dokaz, da vedo prireditelji in darovalci ceniti prizadevanje združenja, ki slavi svojo 50letnico. Najbolj vabljivo je gotovo darilo tvrdke »Spectrum«, troje krasnih zrcal, ki bo našlo mnogo veselja za onega ali ono, ki ga bo dobila. Darila so poklonila mnoge ljubljanske in druge tvrdke, zavedajoč se potrebe podpreti frizerski stan in ga z lepimi darili bodriti k nadaljnjemu vnetemu delu v prospeh frizerske obrti. Darila so v salonu »Mila« le nekaj dni na ogled!

—lj **Predavanje o delavskem pokojninskem zavarovanju pri nas in drugod.** V petek bo predaval v Ljubljanskem klubu ravnatelj OUZD dr. Jože Bohinjc o delavskem zavarovanju pri nas in drugod. To vprašanje je zelo važno za naše gospodarske kroge glede na nove predpise o delavskem pokojninskem zavarovanju. Predavanje se prične ob 19.30.

—lj **Pevski zbor slepe dece iz Kočevja,** ki nastopi v soboto in v nedeljo v frančiškanski dvorani v Ljubljani, vadi z velikim uspehom gdč. Fanica Vrhunčeva, ki je bila med vojno vzgojiteljica naših slepih vojakov v Gradcu. Vstopnice za to zanimivo prireditev dobite v frančiškanski pasaži (Pax et bonum).

—lj **Pogrešan vajenec.** Od svoje matere Emilije, stanujoče v Mostah, je že 3. t. m. neznano kam pobegnil 16letni pekovski vajenec Emil Kržišnik. Fant je za svoja leta dobro razvit, precej visoke postave, podolgovatega obraza, kostanjevih las in zdravih zob. Pri odhodu je imel na sebi siv športni suknjič, rjave športne hlače in nizke rjave čevlje, na glavi pa čepico. Mati domneva, da se je sin pridružil potepuhovcem.

—lj **Tatvine.** Krošnjarju Milanu Gajšeku je neki berač izmaknil v ponedeljek iz črnega kamgarna za moško obleko, vreden 500 din. Fabjanovo gostilno v Tavčarjevi ulici je večkrat posetil drzen tat, ki je pred dnevi ukradel gostilničarju 400 din vreden siv suknjič, drugič 50 steklenic za kislo vodo, včeraj popoldne pa spet rjav suknjič, ki je visel na steni poslovne sobe. Predsinočnjim je neledo vlomil v stanovanje Franceta R. v Rožni dolini ter mu ukradel več obleke in precej jestvin, tako da je R. oškodovan za 1000 din.

—lj **I. delavski prosvetni večer »Vzajemnosti« in »Zarje«** bo v petek 12. novembra 1937 ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice. Posvečen bo Tomažu G. Masaryku. Na sporedu je koncert simfoničnega orkestra »Zarje«, solospevi baritonista Rakovca, ki ga spremlja na klavirju Silva Hrašovec, recitacija Tone Mačkove pesmi »Masaryku«. Dr. Dragotin Lončar bo pa predaval o Masaryku. Vstopnice se dobe že v Delavski zbornici, I. nadstropje »Vzajemnost«.

—lj **Vid vaših oči** si obvarujete le z optično čistimi brušenimi stekli, katere si nabavite pri strokovnjaku Fr. P. Zajcu, izprašanem optiku, Stari trg 9, Ljubljana.

SPORT

— **Naš olimpijski odbor zopet v normalnih razmerah.** Uprava Jugoslovenskega olimpijskega odbora v Zagrebu je prejela iz ministrstva za telesno vzgojo naroda važen akt, da se razveljavi odlok ministrstva z dne 4. novembra 1936, s katerim so bili razveljavljeni vsi sklepi plenarne seje JOO z dne 24. oktobra 1936 v Zagrebu s tem, da nova plenarna seja ne more biti sklicana, dokler ne bodo potrjena pravila JOO. Ta odlok pomeni, da se vračajo v naš olimpijski odbor normalne razmere, kar je bilo nujno potrebno, ker se je treba pripravljati na XII. olimpiado.

— **JZSS (službeno).** Pozivamo vse ljubljanske klube — člane saveza na kondicijski trening za vse tekmovalce vseh disciplin pod vodstvom finskega trenerja g. Kuisme, ki bo v telovadnici humanistične gimnazije. Trening se vrši vsak ponedeljek in četrtek ob 19. uri. Prosimo vse klube, da nemudoma prijavijo svoje tekmovalce in to zaradi nujnosti direktno na savez. Tehnični odbor.

Naše gledališče

DRAMA
Začetek ob 20. uri

Sreda, 10. novembra: Pesem o solncu. Red B.
Četrtek, 11. novembra: ob 15. uri: Vrtičarji. Dijaška predstava. Globoko znižane cene od 14 din navzdol.
Petek, 12. novembra: zaprto.

*

Drama nam pripravlja zabavno uspelo igro, ki jo je spisal Kadelburg, znani nemški dramatik. »Šimkovič« je igra s veselimi zapletljaji, ki zabava gledalca skozi vsa tri dejanja. Glavno moško vlogo bo igral g. Danes, nadalje nastopajo gg.: Sever, Jan, Sancin in Potokar ter dame: P. Juvanova, V. Juvanova, Severjeva, Gabrijelčičeva in Levarjeva. Režiser in inscenator ing. Skupica.

OPERA
Začetek ob 20. uri

Sreda, 10. novembra: La Bohème. Red Sreda.
Četrtek, 11. novembra: Evangelimanik. Red Četrtek. Gostovanje gosp. J. Gostiča.
Petek, 12. novembra: zaprto.

*

Gostovanje naše bivše primadone gospe Zlate Gjungjenčeve bo v nedeljo 14. t. m. v Verdijevi »Traviati« in v torek 16. t. m. v Puccinijevi »Madame Butterfly«. Občinstvo bo gotovo z veseljem pozdravilo odlično umetnico, ki mu je tekom let darovala toliko umetniških užitkov ter je ustvarila nepozabne kreacije. »Traviata« in »Madame Butterfly« spadata med njene najbolj dognane partije, s katerimi si je utrdila svoj sloves in pridobila največjo popularnost.

Z Jesenic

— **Drevi vsi na predavanje.** Drevi ob 20. bo predaval v Sokolskem domu brat dr. Murnik Viktor iz Ljubljane o »Sokolski misli«. Br. dr. Murnik, ki je sokolski ideolog in eden največjih telesnovzgojnih strokovnjakov v Evropi, nam bo obrazložil bistvo sokolske ideologije in vpliv telesne vzgoje na človeško telo. Pridite vsi in točno!

— **Občni zbor Krožka prijateljev Francije** na Jesenicah ne bo danes, temveč jutri ob 20. v meščanski šoli na Jesenicah. Na dnevnem redu je med drugim tudi izpremenba pravil. Vljudno vabljeni.

Kupujte domače blago!

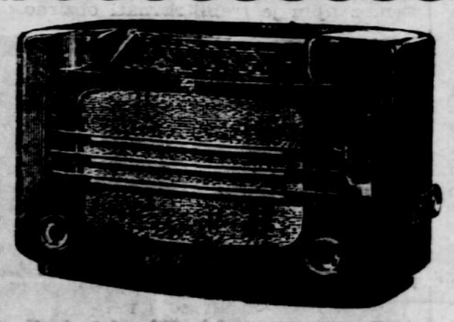

PHILIPS SINFONIJSKA SERIJA „38“
JE VIŠEK RADIO TEHNIKE!
Najboljša kakovost!
Lepa oblika!
Nizke cene!
Plačila na 18 mesecev!
Ogled in predvajanje brezobvezno in brezplačno pri
PHILIPS RADIO
zastopstvo
H. SUTTNER — Ljubljana — Aleksandrova c. 6.

Barkarola 461 4+1cevni superpozicijski prejemnik — skala z izpisanimi imeni postaj — selektivnost 9kHz — 9 Wattna končna pentoda — 3 valovna območja: 16.7 — 51 m, 195 — 585 m, 720 — 2000 m. — Naplačilo Din. 333.— in 18 obrokov po Din 225.—

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Preklici, izjave beseda Din 1.—, davek posebej
Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov na male oglase se priznamo.

STANOVANJA

SOSTANOVALCA
sprejmem takoj k boljšemu gospodu. Vodnikova cesta 12-I. 2605

RAZNO

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

PRALNICA »MAJA«
Ljubljana, Kolodvorska ul. 23 se nahaja od 1. novembra 1937 pod novim vodstvom in pere, čisti in lika strogo strokovnjaško. Za cenj. naročila se toplo priporoča. 2588

50 PAR ENTLANJE
ažuriranje, vezenje zaves, perila, monogramov, gumbnic. Velika zaloga perja po 6.75 din. »Julijana«, Gosposvetska cesta 12.

Informacijska pisarna
J. SEVER — dediči
LJUBLJANA, Gosposvetska 14
izvršuje vse tozadevne informacijske posle bodisi v trgovskih in privatnih stvareh, kakor tudi saniranje raznih posojil in vseh vrst vojaških zadev.

KUPIM

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

PLETILNI STROJ
ploščat (Flachstrickmaschine) št. 7 in 8 v širini 21 do 23 cm, kupimo. Braća Graner, Čakovec. 2598

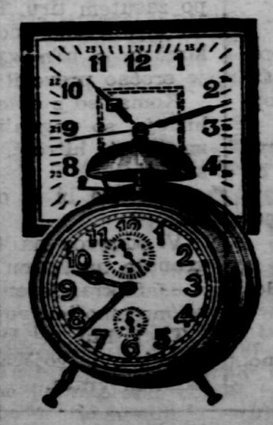

URE—BUDILKE
SREBRNINO
ZLATNINO
dobite v največji izbiri pri
H. Suttner
Ljubljana 5
Zahtevajte brezplačni cenik!

Misterij
žene, ki se
NIKDAR NE POSTARA

Nobene gube, nobene brazde v 45. letu! Gladka, jasna in čista koža mladega dekleta! Videti je kakor čudež, a ima vendarle svoje znanstvene vzroke. To so magični učinki »Biocela« — presenetljivega odkritja profesorja dunajskega vseučilišča dr. Stejskala. Biocel je dragocen naravni pomladilni element, ki ga mora imeti vsaka gladka in napeta koža. Zdaj je v vsaki tubi rožnate kreme Tokalon ter Vam redi in pomlajuje kožo, ko spite. Vsako jutro, ko se zbudite, ste videti mlajši. Gube in brazde so kakor izbrisane.

Čez dan uporabljajte dnevno hrano za kožo Tokalon (ki ni mastna), da napravite svojo kožo svežo in jasno, da Vam odstrani zajedalce in vso nesnago kože. Pomladite se za deset let in ostanite mladi! Napravite lepe ohlapnim mišicam lice. Rešite se uvelih polti. Pridobite si spet jasno in čvrsto lice ter mehko lepoto iz dekliške dobe. Navdušeni boste zaradi pravih magičnih učinkov obeh hran za kožo Tokalon. Ako ne bo tako, se Vam denar povrne.

Na ljubljanskem dnu

V svojem svetu žive reveži svoje posebno, težko in bedno življenje

Ljubljana, 10. novembra

Čeprav Ljubljana ni veliko mesto, ima vendar svoje »dno«. Tega ne moremo utajiti, čeprav je mesto skušalo skriti bedo, ki se je razraščala preveč javno, v nekakšnem koncentracijskem taborišču — že pred leti, ko ideja kakršnihkoli koncentracijskih taborišč še ni bila tako živa, kakor dandanes. Včasih beda kriči do neba, čeprav je skrita; morda hodijo ljudje mimo, tik središč bede, a ne opazijo »nič posebnega«. Ljudje imajo čudovito lastnost, da ne opazijo človeka pogosto niti, ko se obenj spodtaknejo. Ljudje so v resnici kljub vsemu hudemu na svetu zelo srečna bitja, ker so napol slepa in gluha za vse, kar je bolnega, trpečega in gnilega med njimi.

Hladen jesenski veter se podi po ljubljanski stepi; lahko si domišljaš, da si kje v Slavoniji med pašniki in hrastovimi gaji ali pa na madžarski pusti. Morda so tudi ruske nižine takšne. Ljudje grabijo listje pod hrastjem, jesen je. Vsak ima svoje skrbi. Tudi mož, ki izvaja prave akrobacije — leseno nogo ima, pa vendar grabi listje — jih ima. Tik ob potoku stoji njegova barака ali »farma«. Baraka polna otrok. Nedavno se je narasla voda zajedla daleč v breg in odnesla celo velik kos ceste, baraki je pa prizanesla. Samo še nekaj korakov . . .

Velikega barakarskega naselja pa ne more odnesti več niti voda. Težko je reči, ali bi lahko še kakšna sila odnesla to pestro, bizarno, samo v sebe zaključeno mesto. Zdi se, da sta dolgi vrsti barak neskončni. Med njima se vleče drevored. Avenija ljubljanske bede. Tu in tam plapola v vetru perilo. Prav za prav cunje, raztrgane kakor stari prapori. Odraslih ljudi skoraj ni na spregled, pač pa je povsod toliko otrok. Po večini so slabo oblečeni in umazani. Nekateri se pogosto igrajo na velikem smetišču, ki je nasproti naselja tik ob cesti. Tam je pač toliko gradiva za otroške gradove v oblakih. Žal so to oblaki — prahu. V vsej okolici smrdi po trohnečih smeteh. In vzdolž leve vrste barak je še eno smetišče. V Ljubljani se nabere precej smeti, čeprav ni veliko mesto. Dovolj smeti za veliko barakarsko naselje. Dovolj za odišavljenje ozračja ob vseh barakah. Toda to smetišče spada med socialne akcije. Baje bodo na njem vrtovi, da bo lahko vsak barakar postal zelenjadar. Brez žrtev ni niti zelenjadnih vrtov v barakarskem naselju.

Ko bi se dandanašnje »moderne« barake ohranile nekaj tisočletij kakor recimo staroveške hiše v Pompejih, bi bili raziskovalci najbrž v hudi zadregi: v katero dobo bi naj uvrstili ta primitivna poslopja? Tločrt je mnogo bolj primitiven kakor pri staroveških hišah, vendar tudi primitivne kolibe divjakov niso takšne. Ne, tu bi lahko našli zanimive sledove civilizacije. Najbolj zanimive najdete seveda zdaj — zakaj bi čakali na raziskovanja arheologov v prihodnjih tisočletjih? — odprite vrata barake! Vrata drže neposredno v sobo, kuhinjo, sprejemnico, pralnico ali kakor koli že hočete imenovati ta prostor. Nobenih vež ni. Večina barak ima samo po en prostor, ki pač mora služiti vsem potrebam človeškega bivališča. V takšnem prostoru se ljudje lahko rode — zdi se mi, da je populacijsko vprašanje rešeno. Baraka je polna otrok. Ostati moramo pri vratih, stopiti ne moreš nikamor: postelje, zaboji, »gašperčekc« in otroci izrabljajo kaj »racionalno« slehemo ped prostora. Tudi zrak je precej temeljito izrabljen, a k sreči imajo barake enojna okna in zdaj že vasuje burja pogosto v barakah. Kljub temu je še nad »gašperčkom« vse polno muh. Na bližnjih smetiščih je idealno leglo mrčesa.

Vstopimo v eno najtesnejših barak, št. 103! Morda obsega prostor 7 ali 8 m², toda to ni najstrašnejše. — Zvedel sem, gospa, da zelo trpite. Da ste bolni in da je tudi vaš mož nevarno bolan. Danes mi je pokazal rentgensko sliko pljuč. Dve kaverni . . .

Le kje vzamejo revni, skoraj povsem uničeni ljudje toliko dostojanstva, da ti ne pozabijo ponuditi niti edinega stola? Stene pokrivajo tapete: moten zavojni papir, že precej načet. Dve majhni okni sta skoraj povsem zakriti. — Ah, človek ni varen življenja. Bojim se, da bi naju kdo ne napadel ponoči. Veste, okno so nama razbili pred leti, s sekiro nama je grozil. Ne morem vam povedati, tukaj so strašni ljudje.

Solze jo duše. Govori v pretrganih stavkih, od časa do časa slovensko, ko pa ne more najti hitro izraza, nemško. Doma je iz Šlezije, a je pri nas že od vojne. Bila je bolniška sestra dolgih 12 let. Da, dolgih 12 let je stregla bolnikom, med vojno je silno trpela, zdaj pa si ne more izvojevati niti dostopa v bolnico. Beda jo je uničila, beda in nezaslišano telesno in duševno trpljenje. Zdravniki so ugotovili nevarno živčno bolezen in zadnja leta je imela celo nekaj napadov epilepsije. Na pljučih tudi ni povsem zdrava, kar ni čuda, če pomislimo, da živi že nekaj desetletij ob jetičnem možu. Ka že mi zdravila, brom. Drhti in joče. Bojim se jo nadlegovati z vznemirljivimi vprašanji.

— Vse zaman, ne moreva zlesti iz bede in nesreč, ki se vrste druga za drugo. On ne more dobiti nobenega dela. In tako razumen in pošten človek! Poveod naju odganjajo, če prosiva v uradih za pomoč, češ da nisva jugoslovenska državljana. Dvakrat je optiral za Jugoslavijo. Invalid je. Poglejte to protezo! Desna roka je brez komolca. Hoteli so mu amputirati roko, a jih je prosil in prosil, da so mu jo pustili. Težkega dela ne zmore, toda kot paznik, sluga in v drugih lažjih službah se je že sijajno izkazal. Zelo lepa spričevala ima. Nima sreče. Pred leti je bil v pisarni, toda tista tvrdka je likvidirala. Tudi restavrater, ki ga je nekaj časa zaposloval pri lažjem delu, je umrl. Mestna občina pozimi ne potrebuje paznikov v parkih. Letos je bil nekaj časa v tej službi. Zdaj, revež bolan, ne more dobiti nobene pomoči od okrožnega urada, ker je že izčrpal vse pravice.

Zopet joče. Zaman iščem primerne tolažilne besede. Ta beda je preveč mračna. Zahajajoče solnce meče po baraki čudno, nenaravno svetlobo; morda vplivajo te »tapete« tako strašno, ki vpijajo rdeče žarke in odbijajo višnjevo zelenkasto svetlobo. V kotu je železna postelja in ob nji ležišče na navadnih deskah, podloženih s stolicami. Stenske police s kuhinjsko posodo, zaboji in košare — to je pohištvo. Posteljnina . . . Ne, morda bi ne verjeli, če bi povedal. Ob vratih in oknih so špranje. Tla nimajo trdne podlage in pozimi piha izpod njih kakor skozi rešeto.

— Ne zamerite, ne morem več pomivati tal. Samo krpam še kaj. Noge me ne nosijo. In migrena me muči, da nikamor več ne morem. Na cesti sem se že zgrudila. Rekla sem možu, naj bi nama preskrbel uspavalno sredstvo . . Tako bi bilo najboljše. Trpljenja ni konca ne kraja. Nobenih izgledov ni. Tako se bojim zime. Nobena prošnja nikjer več ne zaleže.

— Ali so bili že kdaj tukaj zastopniki dobrodelnih društev? In sploh kdo drugi izmed gospodov? sem vprašal in nekaj kakor gnev mi je vstajalo v prsih ob misli na dobrodelnost, lepe besede o ljubezni do bližnjega ob raznih slovesnih prilikah, na odbore in »komitejec« in na veo češčeno slepoto družbe.

— Bile so tu neke komisije. Ah, saj dobrodelna društva dajejo. Mnogo dajejo, a zmotijo se. Pogosto dobe blago ali obleke ljudje, ki prodajo darove. Zapijejo. Drugi, ki bi ne zapili, ne dobe. Vsi ne morejo dobiti. . .

Mislim na tiste, ki so našli v življenju najboljšega tovariša — alkohol. Na mestnem dnu je tudi pijancev dovolj. Toda to ljudje vedo predobro. Tako dobro vedo, da obtožujejo slehernega reveža pijančevanja. In če je pijan revež, je v očeh ljudi vedno večji greh, kakor če je pijan kdo izmed presitih.

Posloviti se je treba. Gospa tako težko govori o vsem tem, kar bi rada pozabila, da bi lahko spala mirno vsaj eno noč brez strahu pred jutrišnjim dnem. Besede se ji trgajo, solze jo duše. A vendar mora govoriti, kajti srce je polno bridkosti in vse, kar se je zgodilo, vseeno kdaj, je le eno nerazdružno trpljenje. Zato pripoveduje zdaj o trpljenju med vojno; o mukah v magistratnem zaporu, ko so ju zaprli, da so ju izgnali skrivaj čez mejo; o možu, kako je bruhal kri; o gledališki aferi; o težki operaciji, ki jo je prestala; o odbitih prošnjah; o moževih službah; o spletkah, ki so jima preprečile, da nista dobila državljanstva; o deložaciji pred leti, ko sta zmrzovala več dni na prostem itd. Trpljenje brez konca in kraja, trpljenje, ki ga je toliko, a ga drugi ne vidijo ter ga tem bolj občutijo reveži. Reveži, ki jih morda posluša do konca samo reporter.

Mussolinijeva hči Edda

Njo ima Mussolini najraje — Baje ima z njo še velike načrte

Bili so časi, ko se Benitu Mussoliniju ni godilo posebno dobro, ko so ga trle težke skrbi in ko je komaj preživljal svojo družino. In baš takrat, ko je imel s svojo skromno ženo donno Rachel komaj toliko, da se je mogel preživljati, se mu je rodila prva hči. Takrat je Mussolini nehal poučevati privatno v Švici francoščino in odpotoval je v Milan, kamor so ga klicali njegovi socialistični prijatelji. Tam so mu poverili urejevanje takrat najpomembnejšega italijanskega socialno demokratskega lista »Avanti«. Mussolinijev gmotni položaj se je s tem vsaj toliko zboljšal, da je imel mesečno plačo tako, da je mogel skrbeti za družino. Zdi se, da je izmed svojih treh otrok najbolj ljubil svojo hčerko Eddo.

Dekleta v uniformah

Žena sedanjega zunanjega italijanskega ministra grofa Ciana je bila vedno ljubljenka svojega očeta. Mussolini je kmalu opazil, da je ta otrok podedoval velik del njegovega duha. Ta čas, ko se je mala Edda učila čitati in pisati ter spoznavati lepote italijanskega jezika, je bil postal njen oče vodja fašistične Italije in bil je vedno bolj navezan na svojo hčerko. Edda je imela doma še vedno izjemen položaj. Oče z njo sploh ni bil strog, vse, kar je storila in kar si je dovolila, mu je bilo prav. Ko je postal Mussolini gospodar Italije, je poslal svojo hčerko v dekliški penzijonat v Florenci med hčerke italijanskega plemstva in boljših meščanskih krogov. V tem dekliškem domu je bilo vse imenitno, pa tudi vse zelo strogo. Dekleta so nosila svetlomodre uniforme z belimi predpasniki in belimi čepicami. Vsak dan so hodila molit in prepevat v cerkev, vmes so se pa tudi malo učila. Popoldne je bilo posvečeno ženskim ročnim delom.

Italijanskemu plemstvu se ni godilo nikoli posebno dobro kakor angleškemu ali ruskemu. Zato so se morale hčerke italijanskih grofov in baronov učiti tudi kaj praktičnega. Mala Edda Mussolinijeva se v dekliški uniformi ni počutila nič kaj dobro. Učenje predmetov v penzijonatu ji sploh ni bilo po volji. Zanimala se je samo za zemljepis in zgodovino, zlasti pa za politiko. In če je že morala nositi uniformo, je bila to črna srajca, ki sta jo nosila njen oče in starejši brat ter mladeniči, ki so hodili k njim na dom. V penzijonatu se Mussolinijeva hčerka ni držala predpisov, z ravnateljico se je rada prepirala in sploh je bila neugnana. Ravnateljici seveda ni bilo prav, da krši disciplino zavoda, toda pomagati si ni mogla, kajti neposlušna gojenka je bila hči mogočnega očeta. In kako naj bi njenemu očetu povedala, kaj vse uganja njegova ljubljena hčerka v penzijonatu? Njemu, diktatorju, gospodarju vse Italije!

Mogočni oče je tudi to pot podlegel globoki ljubezni do svoje hčerke. Dočim je svoja sinova vzgajal zelo strogo, je imel za njo samo besede: »Otrok je še neizkušen, z njim je treba ravnati obzirno.«

Mussolinijeva hči in njen mož

Oče in hči

Ko je bilo Eddi 16 let, je zapustila penzijonat. Odličnjakinja baš ni bila, toda taki gojenki se pač marsikaj spregleda. Dočim sta se njena brata zanimala za sport in telovadbo, je Edda s posebno vnemo študirala romanistiko, literarno zgodovino in rimsko pravo. Bila je seveda navdušena za ideje svojega očeta in osnovna načela fašizma. Oče in hči se dobro razumeta. Emil Ludwig piše v svoji knjigi »Razgovori z Mussolinijem«, da je Mussolini nekoč dejal: »S teboj, dekle, imam še velike načrte.«

Njena osebnost

Tako je Edda Mussolinijeva doraščala. Bila je in je še zdaj to, kar imenujejo v filmskem jeziku »En extra style«, razred zase. Ko je prišla kot 18-letno dekle v družbo, jo je vedno spremljal samo oče, mati pa nikoli. Slava očetovega imena je spletala venec okrog nje. Kot 20-letno dekle je stala poleg italijanskih kraljevskih hčera v ospredju zanimanja. Zdaj je žena grofa Ciana, ki je že drugič minister, čeprav je star šele 33 let.

Edda Mussolinijeva je sloke, skoraj dekliške postave, vendar pa ne nordijsko vitka, temveč bolj tip južne ženske. Vedno je pri delu, nikoli ne miruje. Govori dokaj glasno in mnogo. Najraje daje desetim moškim istočasno pojasnila in navodila. Vidijo jo večkrat v moški, nego v ženski družbi. Čeprav je stara komaj 20 let, je videla skoraj že polovico sveta. Svojega moža je spremljala na Japonsko in Kitajsko, ko je bil še v diplomatski službi. Zdaj sedi z njim v zunanjem ministrstvu. Proti koncu lanskega leta je bila z njim dvakrat v Nemčiji, potem v Švici, Avstriji in na Madžarskem. V začetku tekočega leta je bila v Bolgariji in ker je tudi sama večkrat potovala v interesu italijanske zunanje politike, so jo nazvali švicarski listi »ženski Ribbentrop« po nemškem ministru, ki je bil lani v interesu nemškega oboroževanja neprestano na potovanju.

Če bi zdaj ne bila noseča, bi bila 25. septembra gotovo spremljala svojega očeta in moža v Nemčijo. Če je neki francoski list o izredno marljivem grofu Cianu pisal, da je »mož svoje žene«, utegne biti to pretirano, vendar pa dokaj posrečeno. Jasno je namreč, da se mora grof Ciano za svojo sijajno karijero v veliki meri zahvaliti svojemu tastu. Če bi ne bil Mussolinijev zet, bi najbrž nikoli ne bil minister.

Mussolini v Stresi

V svoji knjigi »Usoda Francije«, v kateri opisuje Alexander Werth notranjepolitične borbe v Franciji od sklenitve premirja do naših dni, omenja tudi dogodek s konference v Stressi, kjer je nastopil Mussolini v svoji tipični pozi. Konferenca se je danes začela, piše Werth. Simon in Macdonald sta prispela ob polosmih. To pot so me pustili na peron tik pred prihodom vlaka in tako sem dobro videl Mussolinija. Takrat sem ga videl prvič. Bil je čeden v svoji jeklenosivi bluzi z zlatimi in rdečimi našivi, s črno čepico in črnimi rokavicami. Mussolini je še vedno mlad in krepak, čeprav ima že sive lase. Njegov obraz ni fanatičen, temveč poln ironije in posmehovanja. Stal je na peronu in govoril s Suvichem, Aloisijem in drugimi fašističnimi prvaki. Mussolini ima močno štirioglato brado, usta pa nežna. Kadar se smeje, nagne glavo nazaj, z rameni pa lahno skomiguje kakor da pleše »šimi«.

Mislim, da samega sebe še daleč ne jemlje tako slavnostno kakor ga jemljejo tuji državniki. Ko je vlak privozil na kolodvor, se je Mussolini široko nasmehnil, kajti tisti hip je italijanski orkester zaigral z opernim patosom angleško himno »God save the King«. Macdonald in Simon sta izstopila iz vagona in Mussolini je naenkrat dobil strašno svečan in dostojanstven pogled, ko jima je stopil naproti. V naslednjem trenutku so ga fotografi fotografirali.

Samo znanstvenik

V Parizu je doživel te dni 93. leto profesor pariške katoliške univerze Edvard Branley, oče modernega brezžičnega brzojava in radia. Prof. Branley je bil prvi, ki je poslal brezžično brzojavko, toda samo na razdaljo 4 m. In ko je pokojni Marconi prvič dosegel zvezo čez Rokavski preliv, je poslal prvo brezžično brzojavko prof. Branleyu. S tem mu je priznal kot pionirju prvenstvo na polju novega izuma.

Prof Branley še vedno marljivo deluje v svojem laboratoriju. In ko so ga na rojstni dan vprašali, kaj pravi o razvoju svojega izuma v ljudski radio, je presenetil svoje prijatelje z odgovorom, da o tem iz lastne izkušnje prav za prav ničesar ne ve. Slišal je sicer, da se je njegov izum silno izpopolnil za široko praktično uporabo, sam pa radia nikoli ne posluša. Marconiju je celo zameril, da si je tako prizadeval praktično uporabiti ta izum v škodo strogo znanstvenega dela.

Čiščenje v Azerbejdžanu

Pred dobrim tednom se je pričel v Baku veleizdajniški proces, ki pravi o njem »Observer«, da je najvažnejši izmed vseh, kar jih je bilo dosedaj v Sovjetski Rusiji. Baku je glavno mesto azerbejžanske republike, ki dobavlja Sovjetski Rusiji razen nafte tudi največ volne izmed vseh sovjetskih pokrajin. S to obravnavo je doseglo višek čiščenje v republiki Azerbejžan. Sovjetska vlada se je odločila za ta korak, ker hoče iztrebiti korupcijo v pokrajini, izredno važni za rusko gospodarstvo. Pred dobrim mesecem je bil odstranjen predsednik azerbejžanske vlade Husein Rahmanov, z njim pa neki vplivni član osrednjega izvršnega odbora.

S tem se je pričelo čiščenje, ki je zadelo mnogo visokih uradnikov. Izmed aretiranih je prišlo 14 visokih uradnikov pred sodišče. Obtoženi so bili, da so ustanavljali protirevolucionarne organizacije, ki so sodelovale s tajnimi organizacijami pristašev Buharina in Trockega. Njihovo delovanje je šlo baje za tem, da bi se odtrgal Azerbejžan od Rusije ter obnovila privatna lastnina v industriji in na veleposestvih. To so hoteli doseči sovražniki revolucije s pomočjo neke tuje države, ki jo obtožnica ne imenuje. Razen tega so bili v stikih z armenskimi in gruzinskimi nacionalisti, ki so pripravljali upor z orožjem v rokah. Izmed 14 obtožencev je bilo 9 starih izpod 40 let, 10 pa članov komunistične stranke. Med preiskavo so vsi spokorjeno priznali, da so se bili zarotili proti sovjetski državi.

Hrušč in trušč podaljšuje življenje?

Pri nas smo prepričani, da hrušč in trušč škodujeta živcem. Na Japonskem so pa zdravniki drugačnega mnenja. Zdravnika dr. Fujimaki in dr. Arimoto v Tokiu si že več let prizadevata s poskusi dokazati, da hrušč in trušč človeku ne škodujeta, temveč nasprotno, da mu življenje podaljšata.

Japonska zdravnika sta poskusila to najprej na podganah in prišla sta do zaključka, da poginejo v miru živeče podgane prej, nego podgane izpostavljene hrušču in trušču. Pred leti sta začela tokijska zdravnika svoje poskuse v higienskem laboratoriju. Več podgan sta spravila pod tračnice cestne železnice, po katerih je vozilo na dan 1283 tramvajev. Druge podgane sta spravila v tihe in mirne kotičke. Podgane pod tračnicami cestne železnice so živele 72 dni dalj, nego one v mirnih kotičkih. Dr. Fujimaki trdi, da je dan podganjinega življenja enak mesecu človeškega življenja, kar pomeni, da bi trušč in hrušč podaljšala človeško življenje najmanj za štiri leta in pol. Pač pa japonska učenjaka trdita, da imajo v hrušču in trušču živeče podgane slabše živce in da pogine več njihovih mladičev, kakor pri podganah, živečih v miru.

Radioprogram

Petek, 12. novembra

11: Šolska ura: »Martin Krpan z Vrha«, napisal Fr. Levstik, za slušno igro v 16. slikah priredil Arnošt Adamič. Izvajajo brezposelni učit. abiturijenti. Vodi g. Silvo Mehora. — 12: Iz naše domovine (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Po slovanskem severu (plošče). — 14: Vreme, borza. — 18: Ženska ura: Žena v literaturi, II. predav. (gdč. Anica Lebarjeva). — 18.20: Plošče. — 18.40 Francoščina (g. dr. Stanko Leben). — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nac. ura. — 19.50: Zanimivosti iz življenja izseljencev. — 20: Klavirski koncert čeških skladateljev (g. prof Pavel Šivic). — 21: Podoknice (plošče). — 21.15: Citraški nastop (g. Vilko Skok). — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.30: Angleške plošče. — Konec ob 23. uri.

Sobota, 13. novembra

12: Pisana zmes veselih stvari, kar brez odmorov in brez besedi. — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Pisana zmes veselih stvari, kar brez odmorov in brez besedi. — 14: Vreme. — 18: Češki plesni napevi (radijski orkester). — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nac. ura. — 19.50: Pregled sporeda. — 20: O zunanji politiki (g. dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: Kako je martinoval Peregrin Pajek. Pester večer. Sodelujejo člani rad. igr. družine in drugi, sestava in vodstvo Jožek in Ježek. — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Slavne češke koračnice in valčki. — Konec ob 23. uri.

André Armandy: 136

Princesa Symianova

Roman

Ko je vlak odpeljal, je stalo solnce že zelo visoko.

★

Vlak je vozil že dobri dve uri, ko so se okna nenadoma silno stresla od močne eksplozije. Dež prsti in kamenja je zaropotal po strehah vagonov.

— Gromska strela, to bo granata! — je zamrmral Bourjal in pokazal na okroglo jamo na desni strani proge, odkoder se je kadilo.

Grof se je začudil njegovi hladnokrvnosti.

— Preveč lahko jemlješ to.

— Hm, veste, v deželi divja vojna in blodna granata . . .

— Blodna granata? Povsem enostavno in jasno — streljajo po nas.

— Ah, to pa že ne bo držalo, — je odgvoril Bourjal prepričevalno.

Robert je postal nestrpen.

— Iz česa sklepaš, da gre za pomoto?

— To je kaj enostavno, kajti če bi bilo kitajsko topništvo streljalo na nas, bi bila granata padla daleč od nas. Pri njih se človek lahko boji samo nakljućja — cilj, ki merijo nanj, je vedno varen.

Žiuu, žiuu, bum! Zopet sta eksplodirali dve granati na obeh straneh vlaka in njuni drobci so zasuli stene vagonov.

— Tristo vragov, ti jih pa res dobro poznaš! Streljajo po nas! je vzkliknil grof.

Pogledali so skozi okno. Železniška proga je delala vinek in dobro so videli nekaj kilometrov daleč drugi vlak, ki jim je sledil.

— Gromska strela! — je odgovoril Bourjal, — evo, česa sem se bal.

— To je oklopni vlak, — je ugotovil grof.

— Da, in ta vlak pripada vojski, poslani proti mojim Rdečim kopjanikom.

— Kaj imajo Kitajci oklopne vlake?

— Ne . . . toda Sovjeti jih imajo in ti ne morejo ničesar odkloniti svojemu vrlemu Feng-Hu-Čiangu. Zdaj pa že razumem njihovo streljanje: topničarji pri teh topovih so najbrž Rusi.

— Naroči strojevodji, naj na vso moč požene vlak, — je zapovedal grof. — Naš vlak je lažji od njihovega in zato tudi lahko hitreje vozi.

Plaho se je ozrl na Stašo. Pomirila ga je s smehljajem:

— Česa bi se bala? Mar nisva skupaj?

Vlak je povečal hitrost. Nova granata je eksplodirala na levi strani.

— Streljajo po nas.

— Streljajo, da bi odrezali tračnice, to je jasno, — je dejal grof, ves v skrbeh.

Tri granate po vrsti so padle precej daleč od vlaka. Deset minut po zadnji so škripali drobci pod kolesi in vlak se je komaj še pomikal naprej.

— Tristo vragov! — je vzkliknil Bourjal presenečeno, — zadnja granata je zadela.

— Ali so tračnice pretrgane?

— Ne, pač pa se je nasip podsul.

Grof mu je dal šop bankovcev.

— Naj se potrudita kar moreta, da pridemo naprej.

Bourjal je odhitel na lokomotivo. Oklopni vlak se je naglo bližal. Ko so pa vojaki na njem opazili, da se vlak pred njimi ustavlja, je zmanjšal hitrost, boječ se pasti. Počasi je vozil prvi vlak po zasutem tiru. Bil je trenutek velike nevarnosti, ko je obviselo eno kolo lokomotive v zraku. Toda končno je bilo zopet doseženo ravnotežje in vlak je srečno prevozil oviro.

Komaj so z oklopnega vlaka opazili, da vozi vlak hitreje, so pognali svoj vlak. Pa tudi ta je moral zmanjšati hitrost, če je hotel srečno prevoziti zasuti tir.

— Da bi le obtičal tam! — si je želel Bourjal.

V odgovor na to pobožno željo je eksplodirala granata na koncu vlaka.

— Sakra, še en takle pok, pa bo konec discipline med mojimi vojaki.

Tisti hip se je začulo iz vagonov rjovenje in Bourjalovi vojščaki so jeli divje streljati skozi okna in vrata.

— Nazaj! je zaklical Bourjal. — Po nas streljajo!

Ena šipa se je razletela. Robert je mislil samo na Stašo in hotel jo je zakriti z blazinicami. Toda ona se je zasmejala, rekoč: — Daj mi samokres, pa boš videl!

Skoraj siloma jo je moral potisniti nazaj.

Krogle so padale na streho. Začul se je rezek glas:

— Ne streljajte!

Kitajec je skočil raz streho vagona. Bourjal je spoznal svojega prvega pobočnika.

— Tujec je pregovoril moštvo, da se je uprlo, — ja zajecljal.

— Že zopet ta prokleti Volskin! — je zaklel Robert.

— Zdaj pa vidiš, — je dejala Staša otožno.

Bourjal je zasliševal svojega pobočnika. Rdeči kopjaniki so se bili uprli, že od odhoda vlaka se je čulo med njimi godrnjanje, da so morali pustiti na postaji svoj plen. Volskin je izrabil ugodno priložnost, nahujskal jih je in jim natvezil, da bo imelo njegovo ujetništvo za nje najstrašnejše posledice. Prvi pobočnik mu je hotel zavezati jezik, drugega je pa obšel strah in je jel še sam vzpodbujati moštvo. Oklopni vlak se je pojavil baš v trenutku, da je položaj še poslabšal. Strah pred ujetništvom je napravil iz Rdečih kopjanikov čredo strahopetnežev, pripravljenih na vsak kompromis.

Urejuje Josip Zupančič — Za »Narodno tiskarno« Fran Jeran — Za upravo in inseratni del lista Oton Christof — Vsi v Ljubljani